DRAUGAS

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1969 METAI, RUGPIŪČIO MĖN. 9 D. / AUGUST 9, 1969 / PART TWO NR. 186 (32)

Vanagaičio "juokologijos" filosofija

Kodėl Vanagaitis juokėsi?

VYT. ALANTAS

Motto: Buvau ir aš Margučio vakare, mačiau kaip kone isteriškai juokėsi ir kvatojosi ponios ir panelės, moterys ir mergelės... Darbininkai, matyt, mėgsta Vanagaitį ir todėl jų buvo pilna salė.
Korespondentas
Margutis, 1929 m. kovo mėn.

Įžangos žodis

Naujaisiais laikais Lietuva neturėjo didelių karvedžių, mokslininkų bei ekonomistų, bet mes turėjome žymių rašytojų, žurnalistų, dailininkų, kompozitorių ir nemenkų politikų. Kai sakoma, kad Lietuva atgimusi tik plunksnos dėka, tai, žinoma, reikia sutikti, tačiau tenka pridurti, kad Lietuvos prisikėlimą taip pat rėmė ir dailininkai bei muzikai. Nuo Aušros laikų visų mūsų įžymiųjų vyrų veikla kone išimtinai buvo sutelkta į tautos ilgesio žaidimą apsispręsti laisvai tautiškai, kultūriškai ir politiškai.

Antanas Vanagaitis glaudžiai įsirikiuoja į tų vyrų eiles tik su tuo skirtumu, kad jis darbavosi užjūryje ir kad jo veikla buvo labai šakota ir spalvinga. Jis išvažiavo iš Lietuvos 1923 m., t. y. tuo metu, kai Lietuvos atkurta nepriklausomybė buvo tik penkerių metų senumo. Jis buvo gimęs dar Varpo gadynėje, būtent, 1890 m. ir augęs bei brendęs prieš Pirmąjį pasaulinį karą ir karo metu, kitaip sakant, jis pradėjo savo karjerą atgimimo gadynės pabaigos ir laisvosios Lietuvos pradžios sąvartoje. Jis dar paveldėjo iš aušrininkų bei varpininkų tuos idealus, kuriuos tautinis renesansas statė lietuviui inteligentui, būtent, kovoti su priespauda ir gelbėti tautą nuo pražūties. Tai buvo ano meto lietuvio šviesuolio didysis įsipareigojimas. Paskum, nepriklausomybės metais, lietuviui inteligentui atsiras aibės kitų uždavinių, tačiau Pirmojo pasaulinio karo metu ir tuojau po karo, kada Lietuvai grėsė pavojai iš visų pusių, lietuvis šviesuolis turėjo žygiuoti pirmose eilėse, tęsdamas kovą už savo tautos dvasinį, kultūrinį, bei politinį išsivadavimą iš amžinųjų pančių.

Tokį palikimą gavo Vanagaitis iš vyresniosios kartos, savo lagamine tokį kapitalą jis atsivežė ir į šį kraštą. Vanagaitis buvo ne tik atgimstančios, bet jau ir atgimusios Lietuvos produktas. Atsivežtuoju palikimu jis plačiai ir našiai pasinaudos, stodamas kovon su didžiuoju slibinu, būtent, su savo brolių nulietuvėjimo banga. Kaip lietuviai šviesuoliai kovojo už lietuvybę Lietuvoje, taip griebsis ginklo Vanagaitis Amerikoje, įsijungdamas į čionykščių veikėjų eiles ir tęsdamas toliau šliupų, burbų ir milukų tradiciją. Aš sakau "įsijungė", bet reikėtų to žodžio prasmę patikslinti: Vanagaitis įsijungė kaip veikėjas, dirbąs lietuvybės darbą, tačiau savo darbo metodais jis išsiskyrė iš visų Amerikos lietuvių veikėjų, užimdamas išskirtinę, labai individualią vietą jų tarpe.

Mano pažinės su Vanagaičiu

Su Vanagaičiu aš susipažinau 1937 m., kai sportininkų ir laikraštininkų ekskursija lankėsi iš Lietuvos šiame krašte. Mes važinėjome po Ameriką visą liepos mėnesį, o Chicagoje praleidome 10 dienų. Atsimenu, buvo labai karšta vasara. Mes čia sportavome, gerokai gurkšnojome per viešus pobūvius ir privačiai, mūsų sportininkai, rungdamiesi su vietiniais liet. sportininkais, galima sakyti, be atsikvėpimo skynė pralaimėjimų laurus bemaž kiekvienoje mūsų apsistojimo vietoje, žodžiu, turėjome labai daug "fun".

Ar aš susipažinau su Vanagaičiu Margučio redakcijoje, ar kokiame pobūvyje, nebeatsimenu, tik atsimenu, kad jis man padarė labai šviesų ir bičiulišką įspūdį. Jo veidas ir aplamai visa povyza man taip įstrigo atmintin, kad dar ir dabar, rodos, teberegiu ji kaip gyvą. Man krito akysna jo vešlūs, gražiai pražilę aukštyn sušukuoti plaukai, taisyklingi veido bruožai ir vidutinio ūgio apkūni figūra. Vanagaitis priklausė prie tų laimingų žmonių, kuriuos, kartą pamatęs, nebeužmirš ti. Atvažiavęs po Antrojo pasaulinio karo į Ameriką, aš Vanagaičio nebesusitikau tik iš spaudoje pasirodančių nuotraukų sprendžiau jį gerokai pridėjus svorio...

A. Vanagaitis peržiūri laikraščius

Pilnesniam vaizdui pacituosiu kun. Mykolo Vaitkaus atsiminimų ištrauką apie Vanagaitį Lietuvoje 1920 m. Tada Vanagaitis turėjo 30 metų. Tai buvo Kaune. Vaitkus, Vanagaitis ir Kipras Petrauskas valgė vienoje valgykloje. Vaitkus pasakoja taip:

"Sėduos prie stalo ir laukiu sriubos. Pro duris įeina energingai ir ne be bildesio nepažįstamas jaunas vyrukas vidutiniško augumo, sveiku, tamsiai rausvu veidu, žemaitiškais ryškiais bruožais, be rusų ar mangolų priemaišo, didokom, drąsiom, protu blizgančiom akim, vyriškom dailiai piautom lūpom (kuriose slypi sąmojo kipšiukai), lygiais užpakalin sušukuotais plaukais..." (Mykolas Vaitkus, Nepriklausomybės saulėje, 1918-1940 atsiminimai, V tomas, pirmoji dalis, 117 psl.).

Kaip matome, jauno Vanagaičio apybraiža iš po atsiminimų autoriaus plunksnos išėjo gan ryški, tik man keistokai praskambėjo jo užuomina apie "rusų ir mangolų" priemaišą. Kuo dėti čia tie "rusai ir mangolai" man neaišku. Rašydamas Vanagaičio biografiją, aš niekur neradau jokių užuominų, kad Vanagaičių šeima būtų turėjusi kokių nors ryšių su rusais ar mangolais. Tiesa, Vanagaitis kartais užsimindavo savo draugams, kad jis turįs prūsų kraujo, bet ar tai buvo teisybė ar tik jo įsigalvojimas, niekas negali tikrai pasakyti.

Vėlgi pirmąkart išgirdau iš Vaitkaus lūpų Vanagaitį turėjus "ryškių žemaitiškų bruožų". Mano nuovoka, Vanagaičio veido bruožus gali lygiai savintis žemaičiai, aukštaičiai ar suvalkiečiai. Kad jis turėjo būdingus lietuviško veido bruožus, tai, žinoma, nesutikti negalima, bet tvirtinti, jog jis "atstovavęs" vienai ar kitai Lietuvos provincijai, reikia turėti labai vienašališką vaizduotę arba būti užkietėjusiu parapijiniu patriotu. Tačiau tenka sutikti su Vaitkum, kai jis sako, kad Vanagaičio lūpose pastebėjęs "slypinčius sąmojo kipšiukus". Kaip vėliau pamatysime, tie "sąmojo kipšiukai" rodys savo ragelius per visą Vanagaičio veiklą.

Iš mano susitikimo su Vanagaičiu 1937 m. mano atmintyje pasiliko toks epizodėlis. Jis pakvietė mane pakalbėti per savo radijo valandėlę. Nebeatsimenu, kur buvo ta radijo stotis, iš kurios jis transliuodavo savo programą, tik atsimenu, kad patalpa man padarė labai slegiantį įspūdį. Tai buvo ankštas, kuklus ir labai prastais baldais apstatytas kambarėlis. Viduryje stovėjo mikrofonas ir staliukas su senovišku patefonu. Vanagaitis pasakojo į mikrofoną "džokus" ir staiga, be jokio perėjimo, įmdavo minėti Tokį ir Tokį velionį, pasakoti apie jo nuopelnus ir imdavo groti gedulingą muziką. Tokia programa mane stulbinte apstulbino, nes nieko tokio savo gyvenime nebuvau girdėjęs. Nuskambėjus, rodos, Ave Maria, Va

(Nukelti į 2 psl.)

Ant. Vanagaitis didžiajame Margučio parengime Stevens viešbutyje

Šiame numery

- Vanagaičio "juokologijos" filosofija.
- Rusinimas vis didėja.
- Lietuviškų studijų savaitė.
- Zentos Tenisonaitės eilėraščiai.
- Vincas Krėvė savo laiškuose.
- Modernusis gamtamokslis ir religija.
- Kaip įvyko rašytojo atsivertimas.
- Didžioji Italijos problema.
- Japoniškas šilkas.
- Brangi kaina už skolintą miegą.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.

Kertinė Paraštė

RUSINIMAS VIS DIDĖJA

Sekdami gyvenimą už geležinės uždangos bei stebėdami naujus reiškinius Lietuvoje, matome, kad kaskart labiau stiprinamos rusinimo pastangos. Tai ypač ryšku kultūriniame gyvenime. Pvz. Lietuvoje lietuvių kalba kaskart labiau norima padaryti tik kolchozininkų, liaudies susižinojimo priemone, gi mokslinėje plotmėje kaskart uoliau stengiamasi įvesti leidinius rusų kalba, kad mokslo aukštumų besiekiąs okupuoto krašto inteligentas būtinai turėtų semtis iš kiek galima labiau rusiškų šaltinių.

Šia prasme daug mums pasako stebėjimas, kuria linkme vystosi tokie moksliniai leidiniai. Imkime, pavyzdžiui, vieną būdingą atvejį. 1959 m. Lietuvos mokslų akademijos Istorijos institutas Vilniuje išleido I-ją dalį "Lietuvos valstiečių ir miestelėnų ginčai su dvarų valdytojais", apimančią XVI—XVII amžių 98 dokumentų tekstų rinkinį (365 p.). Ją sudarė ist. prof. K. Jablonskis. 1961 m. buvo išleista to rinkinio II-ji dalis, apimanti XVIII amžiaus 181 dokumentą (591 p.). Pastarajai daliai dokumentus surinko R. Jasas ir J. Orda. Spaudai parengė R. Jasas, gi redagavo prof. K. Jablonskis (miręs 1960. VII. 28 d.).

Tų abiejų dalių pirmasis bei pagalbinis titulinis puslapis, pratarmė, paaiškinimai dėl rodyklių, vardų, vietovių bei dalykų rodyklės, dokumentų sąrašas pirma duoti lietuvių kalba, o antroje vietoje tie patys duomenys duoti rusų kalba. Gi dokumentų užvardinimai ir gana plačios jų santraukos, o taip pat ir apdarų viršelio bei nugarėlės užrašai duoti vien lietuvių kalba.

*

1968 m. leista to rinkinio III-ji dalis, apimanti 1795—1844 m. laikotarpio 242 dokumentus (509 psl.). Ją sudarė M. Jučas bei R. Jasas, spaudai paruošė M. Jučas. Šios dalies visi papildomieji tekstai, t. y. pratarmė, dokumentų užvardinimai, jų santraukos ir t. t. duotos vien rusų kalba. Net apdarų viršelio bei nugarėlės užrašai irgi vien rusų kalba; tik antrasis titulinis puslapis, vienintelis toje dalyje, duotas lietuvių kalba.

Dokumentai visose dalyse duoti jų originalia kalba: sena kanceliarine slavų kalba (I-sios dalies pratarmėje, vienoje vietoje, nepamatuotai ją vadinant baltarusių, kitoje vietoje, irgi nepamatuotai — rusų kalba), lenkų kalba su nemažu priemaišu lotyniškų žodžių, net vokiečių ir, pagaliau, rusų kalbomis. I-sios bei II-sios dalies išleista po 1500 egz., gi III-sios tik 800 egz. Kitaip tariant, pirmąsias dvi to rinkinio dalis gal ir galima laikyti esant išleistas Lietuvos "Mokslų akademijos", nors ir su rusų okupanto dominavimo antspaudu, gi trečioji to pat rinkinio dalis, nors ir turinti (viduje paslėptą ir, greičiausiai, duotą tik kaip "figos lapelis") įrašą lietuvškai, jog ją išleido Lietuvos "Mokslų akademija", net ir išviršiniai negali būti laikoma Lietuvos, bet vien tik kurios rusų įstaigos leidinys.

*

Nejaugi M. Jučas užmiršo rašyti lietuviškai? Greičiausiai, vien jam buvo "leista" ar įsakyta III-ją to rinkinio dalį spausdinti tik kaip rusų leidinį (kodėl tik 800 egz. — visai nesuprantama). Jei Lietuvos istorikai sugebėjo I-s bei II-s dalies aprašymus bei santraukas duoti lietuvių kalba, tai, reikia manyti, jog jie būtų sugebėję tai padaryti ir III-jai daliai. Ši dalis buvo surusinta, greičiausiai, Maskvos nurodymu, argumentuojant, kad "visi" istorikai supranta rusiškai ir, be to, išmetus tekstą lietuvių kalba, būsią sutaupyta "tiek daug" popieriaus.

Jei III-ji dalis būtų sau atskiras leidinys, tai josios surusinimas taip nesimestų į akį, bet kai šitaip išleidžiama trečioji dalis rinkinio dokumentų, liečiančių vien Lietuvą, josios, o ne Maskvos praeitį, tai kitaip neįmanoma tą faktą suprasti, kaip sustiprintą siekimą stumti "innorodcų" (kitataučių, t. y. ne rusų) kalbas iš mokslinio lygio leidinių. Gaila tik, kad tas Maskvos pastangas savo pavarde it sankcionavo lietuvis M. Jučas.

*

Vertimas mokslininkus vartoti tik vieną Sovietijos kalbą, rusų, tėra tik "eilinė" priemonė prie visos jų virtinės, kuriomis ten siekiama sistematiškai rusinti visus nerusus. Tos pastangos nėra ir niekad nebuvo sustojusios. Jos neša vis didesnį Sovietijos nerusų rusėjimą. Neatsitiktinai kompartija 1958 m. atmetė sumanymą respublikines kalbas padaryti valstybinėmis tų respublikų kalbomis, nes Sovietijoje turinti būti tik viena valstybinė, "supranacionalinė" kalba — rusų kalba. Neatsitiktinai 1960 m. centriniuose kompartijos laikraščiuose buvo keliamas reikalavimas, kad nerusiškų respublikų rašytojai nustotų rašę savo gimtąja kalba ir rašytų vien tik rusiškai. Užtat irgi neatsitiktinai 1926 m. 6.6 milijonai Sovietijos nerusų kilmės žmonių savo "gimtąją kalbą" nurodė rusų kalbą, gi 1959 m. tokių ten buvo jau 10.2 milijonai, o dabar dar daugiau yra. Iš 20 milijonų nerusų, gyv. RSFSR (Rusų respublikoje), 4.7 milijonai, t. y. 23.5% savo "gimtąją kalbą" irgi laiko rusų kalbą.

*

Ypač aliarmuojančiai atrodo visose Sovietijos srityse nuolat didėjantis procentas mokinių mokyklose su dėstomąja rusų kalba, visur didesnis, nė tose srityse esančių rusų procentas. Lietuvoje tokie mokiniai sudaro 11%, gi rusų Lietuvoje yra 8.5%. Kitose Sovietijos "respublikose" šitie procentai atrodo šitaip: Rusijoj 94% mokinių, gi rusai sudaro 83.3%, Ukrainoje 26 ir

(nukelta į 5-tą puslapį)

Vanagaičio "juokologijos" filosofija

(Atkelta iš 1 psl.)

nagaitis pristatė mane kaip "retą svečią iš Lietuvos" tarti keletui žodžių. Nors ir buvau Lietuvoje ne kartą stovėjęs prie mikrofono, bet čia svetima ir neparasta aplinka mane taip suglumino, kad iš pradžios graibsčiausi palaidomis frazėmis, perdavinėjau kažkokius sveikinimus iš Lietuvos Amerikos lietuviams, nors niekas manęs jokių sveikinimų perdavinėti neprašė, tačiau pamaži į kalbą įsitraukiau taip, kad peržengiau man paskirtą minučių skaičių ir tik pamačiau, kad Vanagaitis labai susijaudinęs skėsčioja rankomis vis vieną delną prispausdamas prie lūpų atseit, duodamas suprasti, kad tučtuojau nutraukčiau savo įsibėgėjusią gražbylystę, kurią, kaip žinote, nutraukti labai sunku, nes negali surasti tinkamo pabaigos žodžio. Taigi, man bemikčiojant ir desperatiškai beieškant baigiamosios frazės, aš tik išgirdau, kad vėl skamba gedulingas maršas, kuris kaip tik ir tiko mano nepavykusiai kalbai baigti.

Vanagaitis — žurnalistas

Juozo Bačiūno finansiškai paremiamas Vanagaitis 1928 m. pradėjo leisti mėnraštį Margutį, ir leido bei redagavo iki pat savo mirties, būtent, 1949 m., taigi, daugiau kaip 20 metų. Kadangi žurnalas pasirodė prieš Velykas, būtent, balandžio 28 d., tai Vanagaitis jį ir pakrikštijo Margučiu. Programiniame straipsnyje, kurį redaktorius užvardijo "Redaktoriaus išsižiojimas", atsakydamas į klausimą "Kas tas Margutis?", Vanagaitis rašo:

Margutis — margintas Velykų kiaušinis, Margutis — Lietuvos velykutis, Margutis — linksmutis laikraštukas, Margutis — svečias meilutis, Margutis — juoko draugutis, Margutis — dainutis, Margutis — pleputis.

Kas stoja į Margučio armijos eiles, tam dar plaka lietuvio kraujas. Ne politikas varinėti, ne partijas kovoti, ne asmenis kolioti, bet juoktis, pasakas sekti, dainas dainuoti, mįsles spėti, garsinti lietuviškumą ir burti visus lietuvius į vieną šeimyną, Margutis pasiryžęs paimti tą priedermę už savo tikrą prisiegą.

Šiais žodžiais Vanagaitis nusakė Margučio pobūdį paskirai ir visos savo darbuotės programą aplamai. Iš Vanagaičio pasisakymo aiškiai matyti, kokį skaitytoją jis turi galvoje: būtent, plačios masės skaitytoją. Redaguodamas Margutį Vanagaitis liks ištikimas dviems principams: pirma, Margutį jis skirs, kaip ką tik pastebėjau, plačiosioms lietuvių ateivių masėms ir tai linijai liks ištikimas iki pat savo mirties. Jis iš tikrųjų sutraukė didelę Margučio skaitytojų armiją ir darė viską, kad tos armijos dalyvių širdys nenustotų plakusios Lietuvai. Paskum, jam mirus ir Margutį redaguojant amžinos atminties Algimantui Mackui, Margutis pasidarė kultūrininkų-intelektualų žurnalas, bet Vanagaitis, sakau, niekad nenutraukė ryšių su plačiosiomis masėmis.

Antra, Vanagaitis liko ištikimas ir kitam savo nusistatymui, būtent: "nekovoti partijų", kitaip sakant, nesikišti į sroves. Jis nenorėjo turėti partinių vadeivų ant savo galvos, nors ir simpatikavo tautininkų srovei ir, kita vertus, būdamas iš prigimties menininkas - individualistas nemėgo bet kokių diktatų iš šalies. Vyriausias jo "viršininkas", kaip jis pats vedamajame pasisakė, bus "priedermė" varyti kovą už lietuvybę, Kovą iš didžiosios raidės.

Vanagaičio "dainobalsija"

Iš "Redaktoriaus išsižiojimo" mes matėme, kad, be visokių kitokių užsimojimų, Margutis būsiąs ir "Margutis-dainutis" ir kad jis einąs į visuomenę "dainų dainuoti". Bepig buvo redaktoriui taip užsiangažuoti, pačiam esant muziku kompozitorium. Ir reikia tuojau pasakyti, kad niekas ano meto lietuvių visuomenėje neišplatino ir neišpopuliarino tiek lietuviškų dainų, kaip Vanagaitis per savo Margutį ir radijo valandėlę. Kiekviename Margučio numeryje buvo spausdinamos dažniausiai dviejų dainų gaidos ir tekstai. Vanagaitis komponuodavo ir dažniausiai pats ir tekstą pasirašydavo. Kitaip sakant, Vanagaitis reiškėsi ir kaip poetas. Jo eilėraščiai yra išbarstyti Margučio puslapiuose, ir, juos surinkus, susidarytų nemažas rinkinys. Margutyje mes randame patriotinių dainų, bet dar daugiau humoristinių, pramoginių dainuškų. Duosiu čia porą pavyzdžių. Sakysime, 1929 m. rugpiūčio numeryje įdėtos dvi dainos su gaidomis ir tekstu. Viena daina labai patriotinė ir skamba taip:

Tas ne brolis, ne lietuvis,
Kas nemyli Lietuvos.—
Tas nevertas žmogaus vardo,
Kas už laisvę nekovos.

Tai visi kaip vienas vyras,
Barnius metę ir ginčus, —
Turto, kraujo negailėkim —
Tai tėvynė mūs nežus.

O sekančiame to paties numerio puslapyje išspausdintas tekstas ir gaidos linksmos dainuškos, kurios vienas posmelis skamba taip:

Išsigėręs daug linksmesnis, —
Prie merginų malonesnis.
Apkabinęs pamyluoja, —
Pamylavęs pabučiuoja.

Kadangi abiejų tekstų autoriai nepažymėti, tai, be abejo, jie yra parašyti paties Vanagaičio, taigi, kompozitorius ir autorius viename asmenyje. Vanagaitis komponavo, dirigavo, pats dainavo ir mokė dainuoti savo auditoriją: Margučio skaitytojus ir radijo klausytojus.

Vanagaičio "dainobalsijos", kaip jis buvo užvardijęs vieną Margučio skyrių, kur buvo kalbama apie muzikos dalykus, palikimas yra žymus. Lietuvių Muzikologijos archyvas turi medžiagos 17 didelių tomų po keleta šimtų puslapių kiekviename, kur surinkti duomenys apie Vanagaičio gyvenimą, veiklą bei kūrybą. Be to, Archyvas turi 50 didelių tomų įvairių orkestracijų mažam sąstatui. Tai Vanagaičio ir kitų kompozitorių dainos, dainuotos per radiją, Vanagaičio rengtose gegužinėse ir įdainuotos į plokšteles — viso apie 500 dalykų. Kiek Vanagaitis parašė patriotinių dainų ir pramoginių dainuškų tuo tarpu dar nėra ištirta tik, rodos, nebus abejonės, kad dainuškų kur kas daugiau, kaip kad rimtų patriotinių kompozicijų. Margutyje yra tilpę maždaug visi Vanagaičio muzikinių kūrinėlių nuospaudai. Be to, Vanagaitis yra parašęs vieną operetę Alenutę, visą eilę romansų ir nemaža vodevilių. (Noriu čia pareikšti padėką Lietuvių muzikologijos archyvo direktoriui prof. J. Žilevičiui už maloniai suteiktas man žinias apie Vanagaičio muzikinį palikimą).

Savo muzikinei kūrybai Vanagaitis turėjo ir tam tikrą šūkį, kuris skamba taip: Tik tada neištautėsim, kai visi dainuot mokėsim.

Vanagaičio "juokologija"

Vanagaitis buvo visokiariopai apdovanota asmenybė. Prie kompozitoriaus ir žurnalisto dar reikia pridėti ir aktoriaus talentą. Jei Vanagaitis būtų likęs Lietuvoje, nėra abejonės, būtų iškilęs į mūsų pirmaeilių aktorių eiles. Aktoriaus gabumai, sceninis pasiruošimas Lietuvoje jam daug padėjo pasidaryti Vanagaičiu tokiu, kokį mes jį pažįstame. Jis čia ne tik rašė, komponavo, dainavo ir mokė kitus dainuoti, bet ir vaidino bei režisavo. Ypačiai jis čia pagarsėjo savo vodeviliu Dzimdzi-Drimdzi. To Vanagaičio suorganizuoto ir vadovaujamo scenino kolektyvo gastrolių po visą Ameriką atgarsiai dar ir šiandien tebeskamba senesniosios lietuvių kartos ausyse. Ir čia kaip su savo Margučiu, radijo valandėle, rengiamomis gegužinėmis bei plataus masto proginiais minėjimais didelėse salėse, taip, sakau, ir su savo mažosios scenos kolektyvu Dzimdzi-Drimdzi Vanagaitis ėjo į plačias mases ir ėjo remdamasis tuo pačiu šūkiu: pramoga ir patriotizmas. Juokimės bet ir nepamirškime Lietuvos ir lietuvybės.

Mes, lietuviai, puoselėti humoro kažkodėl nesame linkę. Vanagaitis buvo išimtis: jis buvo didelis humoro mėgėjas ir puoselėtojas. Man rodos, kad lig šiol nebuvo atkreipta pakankamai dėmesio į tą jo darbuotės formą, sakyčiau, stilių. Jis buvo didelis pradininkas lig šiol dar nesusilaukęs mūsų tarpe pasekėjų ta prasme, kad juoką, humorą pirmas ėmė taikyti visuomeniniame darbe. Nusiminusio, prislėgto viešoje veikloje Vanagaičio mes negalime įsivaizduoti, nors savybėje, užsidaręs sau vienas, jis gal greičiau buvo tragiška asmenybė kaip kad "juokdarys". Vanagaitis juokiasi kaip laikraštininkas, kaip muzikas, kaip artistas ir kaip kalbėtojas. Pirmojo Margučio numerio "Redaktoriaus išsižiojime", kaip matėme, jis sako, kad Margutis būsiąs "linksmutis laikraštukas, juoko draugutis" ir toliau jis savo mintį paryškina sakydamas, kad einąs į visuomenę "ne politikas varinėti, ne partijas kovoti, ne asmenis kolioti, bet juoktis". Viename tolesniam Margučio numery jis rimtai pasisako, kodėl mes turime juoktis, sakydamas: "Juk numirsime ir paliksime viską išmirimui, tai ar neverta linksmintis? Tik linksmintis reikia taip, kad neužmirštume, kas esame ir kuo turime būt". (Margutis, kovo mėn. 1929 m.).

Susitelkęs dailiajam raštui — Nuotrauka Vytauto Maželio

Margutis net ir savo techniniu susitvarkymu stengėsi juokinti savo skaitytojus. Redaktorius žurnalą suskirstė skyriais, užvardydamas juos savotiškomis, jo paties sugalvotomis komiškomis antraštėmis, būtent: Kvailosofija, Dainobalsija, Sapnologija, Juokologija, Rimtologija, Tarškubarsku po Čikagą, Sliudski-vudski po Čikagą, Giltinės gastrolės ir t. t. O nuo 1930 m. Vanagaitis Margutį pavadino: "Muzikos, dainų, juoko, teatro ir visokiologijos mėnraščiu".

Publikos juokinimas yra sunkiausias menas. Šiandien Vanagaičio "juokologija" gal jau sentelėjusi, bet antrame šio amžiaus ketvirtyje, t. y. tarp 1925 ir 1950 metų su Vanagaičiu juokėsi platieji lietuvių ateivių sluoksniai Amerikoje. Linksmos dainuškos, anekdotai, feljetonai, linksmi nupasakojimai, galvosūkiai, mįslės, Dėdytės ir Tetytės dialogai, karikatūros ir panaši medžiaga užpildydavo Margučio puslapius, ir tie "sąmojo kipšiukai", anot kun. M. Vaitkaus, skaitytojus turėdavo nuteikti linksmai. Be abejo, randame Margutyje ir rimtų, išsamesnių straipsnių kultūros, meno ir lietuvybės klausimais. Aš čia ypačiai noriu pabrėžti tą mintį, kad ir rimtą visuomeninį darbą dirbant galima juoktis. Iš humoro Vanagaitis buvo pasidaręs didelį ir veiksmingą įrankį su lietuvišku žodžiu ir garsu pasiekti plačiąsias lietuvių mases. Jei šiandien mūsų spaudoje būtų daugiau vanagaitiškos "juokologijos", tai mes turėtume kur kas mažiau "piktologijos".

Ką tik paminėjau, kad Margutyje buvo spausdinami Dėdytės ir Tetytės dialogai. Tuos dialogus per metų metus rašė pats Vanagaitis, humoristine forma paliesdamas dienos aktualijas. Pacituosiu čia vieną ištraukėlę iš 1929 m. Margučio. Dialogas nuostabiai aktualus ir mūsų laikams.

Tetytė: Cūdai neregėti. Ot tos moterys, kokios jos navatnos. Kerpa ir kerpa ir nesigėdi.

Dėdytė: Kerpa tai kerpa ale kai nusikirps lig šiolei, ką jos toliau kirps?

Tetytė: Išeis nauja mada, sako, moterys pradės kelnes nešioti.

Miglotas rytas — Nuotrauka Vytauto Maželio

Dėdytė: Na, tau jau sūdna diena netoli...

Tetytė: Ir aš kirpsiu sijoną, pamatysi.

Dedytė: Kirpk, kirpk, gal greičiau iš razumo išeisi. Sudie. Ateisiu per Velykas, o jeigu būsi nusikirpus, tai daugiau manęs nelauk.

Vanagaitis turėjo susikūręs ir savo "juokologijos" filosofiją. Jis buvo linkęs į humorą iš prigimties, tačiau atvažiavęs į Ameriką, gal būt, savo humoristinę gysłelę jis dar ėmė lavinti, nusižiūrėjęs į amerikiečius, kurie, kaip žinoma, yra dideli humoro mėgėjai, o gal ir iš reikalo, kitaip sakant, iš įsitikinimo, kad "juokologija" galima daugiau ir sėkmingiau pasitarnauti lietuvybei, kaip kad "rimtologija". Savo "juokologijos" filosofiją Vanagaitis išdėstė Margučio vedamajame 1929 m. (Margutis, gegužės mėn. 1929 m.). Atsakydamas į klausimą kodėl juokiamės, jis gan rimtai sako, kad žmogus juokiąsi todėl, kad esąs "visų gyvūnų karalius" ir kad jis turįs teisės "juoktis iš visų sutvėrimų, nes nė vieno nebijo". Toliau jis aiškina, kad nederą juoktis iš tikybų, mokslo, partijų ir profesijų ir daro išvadą, jog tokie "mondročiai" išjuokią ne ką kitą, o tik save. Einant jo filosofija reikia, kad "juokas pasiektų rimtumą, o ne pagiežą". Ir baigdamas, man rodos, autorius daro labai teisingą išvadą, būtent, kad "lietuviams reikėtų juoku rimtai susirūpinti". Savo užrašuose Vanagaitis dar paliko ir tokį aforizmą: "Juokas Amerikos gyvenime nėra "juokas". Jei Amerika nesijuoktų, turėtų giliai ašaroti. Juokdariai pelno geriausius pinigus".

Baigdamas kalbėti apie Vanagaičio "juokologiją", neiškenčiu čia dar nepacitavęs vieno iš Margučio paimto tam žurnalui būdingo anekdoto.

Kaune plėšikas sustabdo žemaitį ir sako:

— Duokš pinigus, o jei ne, tai kulka ištaškau smegenis.

— Taškyk, — sako žemaitis, —čia, Kaune, gali gyventi ir be smegenų, o be pinigų tai jau ne.

Užsklandos vietoje

Kartais įžymaus vyro kilmė daug pasako apie jo veiklos pobūdį. Vanagaitis buvo kilęs iš liaudies — jo tėvas buvo amati-

Nukelta į 4 psl.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. - GR 6-2400
Val. pagal susitarimą. Pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penk tad. 10—4; šeštad. 10—2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K Š A
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 v.v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v., šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p.p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12 - 4 val. p. p., 6 - 8 val. vak., šeštad. 12 - 2 val. p. p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street. Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. išskyrus trečiadienius. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

FLORIAN KRASS
(Krasauskas)
REGISTERED PHYSICAL THERAPIST
4738 S. Damen Ave., Chicago, Ill.
Diathermy — Ultrasound — Massage
Tik susitarus
Val.: pirm. — antrad. — ketv. — penkt. 2—8 v. popiet. Šeštad. 2—4 val. popiet.
Tel. FR 6-3085 arba FR 6-6885

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p.p. šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
C H I R U R G A S
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv., 5—8 val., antra. ir penkt. 1—4 val. Priiminėja tik susitarus.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami su sitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6—8 val. vak. Šeštadieniais 2—4 val. Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048
ATOSTOGOSE nuo rugpiūčio 3 d. iki 17 dienos.
Prašome kreiptis pas Dr. Taurą. Telef. PR 8-1223.

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakare 7-9, antr., penktad. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5758.
DR. S. ir M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2—9 v., šeštadieniais 10—1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Rez PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
71-os ir Campbell Ave. kampas
Val. kasdien 9—11 ryto ir 4—8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 v. popiet

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, Opt.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
5159 So. Damen Avenue
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta.

Telef. 423 - 2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val., pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir Šeštad 8 v. r. iki 3 v popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
(Tel. 737-2290 ofiso ir rezidenc.)
Atostogose nuo liepos 28 iki rugpiūčio 18 d.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: antrad. nuo 2—5 popiet, ketvirtad. nuo 6—8 vakaro
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. 448-5545

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p.p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street.
Telefonas — 925-8296
Valandos: 2—8 v. v., penktad. 10—12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2—4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
C H I R U R G A S
2454 West 71st Street
Priiminėja ligonius tik susitarus
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 So. Albany Avenue
Val.. pirm. antrd., ketv. 6—8 val. vak., penkt. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Lietuviškųjų studijų savaitė

DR. JONAS GRINIUS

Lietuviškųjų studijų savaitę, ruošiamą Vakarų Vokietijoj, jau galima laikyti pastovia institucija, kur susitinka įvairių kraštų lietuviai šviesuoliai, nes šios vasaros savaitė jau buvo šešioliktoji. Ji skyrėsi nuo penkių ankstesnių tuo, kad vyko ne Vasario 16 gimnazijos sodyboj ir patalpose. Šiemet lyg buvo sugrįžta į pačią pirmykščią tradiciją, kada Studijų savaitės (lig 1964 m.) būdavo ruošiamos vis kitoj (naujoj) Vokietijos vietoj.

Pageidaujant atstovams tų organizacijų, kurios ruošia lietuviškųjų studijų savaites, šiemetinė įvyko Bad Godesberge Pabaltiečių krikščionių studentų namuose liepos 13-20 d. Derindamasis prie organizacijų atstovų (ypač studentų) pageidavimų, šios savaitės moderatorius Vincas Natkevičius (Vasario 16 gimnazijos direktorius), paskaitų nespraudė į vienos temos rėmus, nes tai sunkiai įvykdoma dėl lietuvių prelegentų riboto skaičiaus arba tai verčia atsisakyti kai kurių aktualių temų, nes jos kartais nesiderina su iš anksto nustatytais rėmais. Tačiau ir šiemet nebuvo sulaužyta tradicija rikiuoti paskaitas į du poliu — į lietuvius tėvynėje ir pasaulyje. Bet ir šitaip, žiūrint į aktualias problemas lietuviškoj ir tarptautinėj plotmėj, dauguma paskaitų buvo skirtos lietuviškoms problemoms, susietoms su tėvyne Lietuva.

Pavojus Lietuvai dėl gyventojų mažėjimo

Pirmoji šios Studijų savaitės paskaita lietuviui buvo ypatingai skaudi. Kalbėdamas apie "Gyventojų kaitą Lietuvoje nuo 1940 metų", dr. K. J.Čeginskas (iš Upsalos) nurodė, kad mūsų tauta tebestovi ant depopuliacijos slenksčio, nes dar nėra išlyginusi tų gyventojų nuostolių, kokių jai teko patirti nuo 1940 m. dėl karo veiksmų, dėl sąmoningų gyventojų žudynių, dėl masinių deportacijų į Rusijos šiaurę, dėl savanoriškų ir prievartinių emigracijų. Dėl šių priežasčių Lietuva tik 1970 metais tepasieks tokį gyventojų lyg. (3,180,000), kokį turėjo 1940 metais visai Lietuvos respublikai priklausąs plotas (su Klaipėdos ir Vilniaus teritorijomis). Čia neįmanoma atpasakoti visos dr. K.Čeginsko paskaitos, kuri buvo atremta į skaičius ir statistikos apskaičiavimus, tačiau negalima nepaminėti dviejų periodų gyventojų judėjime.

Pirmasis jų (1940-1959 metais) Lietuvai buvo skaudžiai deficitinis, nes tuo laiku gyventojų skaičius laipsniškai mažėjo (per anuos 19 metų Lietuva su natūraliu prieaugliu neteko net 1,000,000 gyventojų). Antruoju periodu (1959-1967 m.) gyventojų skaičius Lietuvoje pradėjo didėti, tačiau 1940 m. lygio dar nepasiekė, nes paskutiniu laiku yra labai nukritęs natūralusis prieauglis. Tiesa, Lietuvoj jis dar nėra toks žemas kaip Estijoj ir Latvijoj, nes Lietuvoj apie pusę gyventojų tebesilaiko kaimo. Tačiau 1970 m. Lietuvoj bus 48 žmonės kvadratiniam kilometrui, o aziatinėj Rusijoj tebus tik 3 žmonės tam pačiam plotui. Žinant sovietinio okupanto beatodairiškumą, kyla klausimas, ar nekils tada Lietuvai naujas depopuliacijos pavojus?

Diskusijose atsakinėdamas į paklausimus, dr. J. K Čeginskas pabrėžė, kad Lietuvos gyventojų genocidinė tragedija įvyko dėlto, kad du totalistai (Vokiečių naciai ir Sovietų komunistai), slaptai tarpusavy susitarę, sugriovė Lietuvos valstybinę nepriklausomybę.

Lietuvai reikia 2-3 universitetų

Valteris Banaitis (iš Bonnos) savo paskaitoje kalbėjo apie "Kultūrinių pastangų vaisius Lietuvoje" arba ką lietuviai yra atsiekę kultūros srity be rusų arba prieš rusų užmačias. Prelegentas mano, kad rusų varžtų niekada negalima pamiršti, nes, skelbdamas komunizmą, Leninas yra numatęs tautų suliedinimą, kuris turėtų vykti rusų katile. Eidamas prie pavienių sričių, V .Banaitis teisingai pastebėjo, kad vertinant lietuvių kultūrinius pasiekimus, reikia pradėti lyginimus ne nuo 1940 m., bet nuo 1913 m., nes ką nuo tada lietuviai pasiekė nepriklausomybės laiku ir vėliau (iki šių dienų) yra padaryta didžiulė pažanga kiekybiniu ir kokybiniu atžvilgiu įvairiose kultūros srityse. Sakysim, 1940 m. pradžios ir viduriniam mokslui išeiti Lietuvoje reikėjo 13 metų; okupavusi Lietuvą Sov. Rusija tą mokslą nužemino iki 10 metų. Dabar lietuviai turi išsikovoję pradžios ir vidurinio mokslo 11 metų, bet rusai nesiliauja jo spausti žemyn, nes jų vidurinė mokykla baigiama jau po 10 mokslo metų.

Nepriklausomoje Lietuvoje į aukštąsias mokyklas galėjo tilpti visi, kas pajėgė mokytis; dabar sovietinėj tvarkoj 50 proc. vidurinių mokyklų abiturientų turi pasilikti už aukštųjų mokyklų durų čia dėl mokomųjų patalpų stokos, čia dėl konkursinių egzaminų. Dėlto didžiulis skaičius jaunimo priverstas mokytis už akių. Mūsų tėvynei reikia mažiausiai dar vieno universiteto ir dėlto, kad su jo pagalba Lietuva pajėgtų pasivyti Gruziją, kur studentų skaičius dešimčiai tūkstančių gyventojų yra žymiai aukštesnis negu Lietuvoje.

Peržvelgęs knygų leidimą, V. Banaitis randa, kad 1940-1968 m. laikotarpy lietuvių knygos tesudarė tik 11 proc. Kitkas vertimai. Tiražai dideli. Valdžios subvencionuojamos knygos pigios. Tačiau propagandinės brošiūros ir politinės knygos, surydamos daug brangaus popierio, yra dažnai grynas balastas. Todėl bibliotekose 50 proc. visų knygų lieka nejudinamos (neskaitomos). Rašytojai už knygas gauna gerą honorarą, tačiau originalių talentų iškyla mažai, nes juos slegia diktarūrinis uniformizmas ir komunistinis melas. Žymiai geresnis stovis kituose menuose. Lietuviai architektai tarptautinėj plotmėj išeina į pirmąsias vietas. Lietuviai dailininkai, ypač grafikai, žygiuoja priešaky ir yra pavyzdžiais rusams. Ypač daug lietuviai yra pasiekę muzikoj, susilaukdami stiprių, pasaulinės klasės kompozitorių, kurių kūriniai spausdinami ir tampa prieinami kitų tautų žmonėms.

XVI-sios Lietuviškųjų studijų savaitės dalyviai prie pabaltiečių krikščionių studentų namų Bad Godesberge, Vokietijoj, 1969 m. vasarą.

Dabar Lietuvoj kai kurių kultūrinių institucijų suaktyvėjimas arba jų padaugėjimas (bibliotekos) iš dalies pareina nuo to, kad pusė krašto gyventojų yra susitelkę miestuose, kur poreikiai ir galimybės kitokios negu kaimuose. Teigiamai reikia vertinti pastangas ir institucijas, kurios sudemokratina kultūrą, įgalindamos ja naudotis plačius gyventojų sluogsnius. Teigiamas reiškinys — valstybės teikiama parama įvairiems kultūros kūrėjams ir kultūrinėms įstaigoms. Tačiau šiuos neabejotinai teigiamus reiškinius persveria rusų komunistų įvestas totalizmas, centralizmas, biurokratizmas, kurie daugeliu atvejų pančioja ir žlugdo kultūrinę lietuvių iniciatyvą. Kultūrą slegia didžiulės išlaidos karo ginklams kalti, kurie eina rusų imperijai stiprinti. Todėl ir išlaidos švietimui Lietuvoj proporcionaliai ima mažėti.

Ir paskaitoje, ir diskusijose V. Banaitis įrodinėjo, kad viskas, kas nuo I-jo pasaulinio karo Lietuvoj pasiekta įvairiose kultūros srityse, yra vienų lietuvių darbo ir sugebėjimų vaisiai, dažnai prieš rusų biurokratų varžtus ir trukdymus.

Naujas žvilgsnis į lietuvių tautosaką

Prof. dr. Alg. Greimo (iš Paryžiaus) paskaita Studijų savaitės kvietimuose nebuvo įvardinta, bet ji pasirodė ištisai lituanistinė, nes svečias skaitė apie "Lietuvių tautosaką ir lietuvių senąją religiją", arba, kiek senosios vad. "stebuklingosios" pasakos bei kitos tautosakos liekanos gali padėti išaiškinti senąją lietuvių religiją.

Pradėdamas savo paskaitą, prelegentas pasisakė prieš folkloriziciją, kuri dabar dažnai matoma Lietuvoj, ir pažymėjo savo norą pastūmėti pirmyn lietuvių tautosakos tyrinėjimus, nes Vilniuje atliekami darbai rodo kelerių metų pavėlavimą, palyginus juos su Maskvos ir Leningrado folkloristų pasiekimais. Profesorius taip pat pasisakė ir prieš senąjį pozitivistinį metodą, kuris matomas lietuvių tautosakos tyrinėjimuose (pvz., Dr. J. Balio darbuose), kur senosios religijos apraiškos suvedamos į gamtos jėgų garbinimo išraišką.

Dr. A. Greimas mano, kad struktūralistinis metodas, dabar plintąs Prancūzijoje, pasinaudodamas tautosaka ir indoeuropiečių religijų lyginimu, gali vesti į gilesnį ir pilnesnį senosios lietuvių religijos supratimą. Norėdamas tai vaizdžiau pademonstruoti, prelegentas paanalizavo be-

(Nukelta į 4 pusl.)

Zenta Tenisonaitė

ŠIAURĖS JŪRA

Esi gražuolė tu,
nors žiaurumu piktu
audrose pylimus daužai,
Tai vėl rami,
svajinga ir tyli
ir tik slaptai,
vos girdimai
tu paslaptis šnibždi
tyliai.
Liūliuodama mane švelniai
sapnuose per naktis,
vilodama akis
tuo mėlynu toliu,
dainavimu melodijų
lyg užburtų
vis nemarių bangų.
Tik veltui aš žvelgiu
ant kranto gulinčių
geltono gintaro lašų.

PAVASARIS

Pavasari,
kasmet tave atrasiu,
tuo pat laiku
ateisi tu,
barstydamas žiedais
tokiais margais
ir žemę vis
daužydamas
rausvai, žalsvai, gelsvai,
vis jaunas
ir išdykęs.
Tarytum pabučiavimas
plaštakės,
staiga išeisi vėl
ir nepasakęs
man sudie.

DŽIAUGSMAS

Šį rytą patekėjo
tokia skaidri saulė
ir mano sielą
džiaugsmo žarom apšvies.
Norėčiau apkabinti
visą mūs pasaulį,
ir lygu kūdikį
priglausti prie širdies.
Norėčiau aš žiedais
papuošti žalią žemę,
ir padainuot lopšinę
žvaigždėms ant dangaus.
Tai kas, jeigu ateina
vakaras sutemęs,
širdis vis kupina
to džiaugsmo taip saldaus.

MARCIA FUNEBRE

A. A. Mokytojui Feliksui Kudirkai

Keisti ženklai ir paslaptis suvirpo ore
ir skleidžiasi šešėliai svetimi.
Toj kryžkelėj kaip kūdikiai, paklydome
ir blaškomės, lyg vėlės tolimi,
mes sniego dykumoj vieni.

Išeisiu aš ir niekados negrįšiu.
Ir vėjas klyks sušalęs kamine.
Neliks sapnų, neliks akimirkų žavių,
neliks jau nieko, kas primins mane,
rusenusią žariją vakare.

Paimsiu su savim aš paskutinę žvakę.
Ir amžinoj tamsoj nuskęs naktis.
Ir nesivyk, nebeieškok manęs. Apakęs
Viesulas mirties viską išblaškys —
Ir pasiliks tik liūdesys.

Vincas Krėvė savo laiškuose, 1944-1954 m.

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Suprantama, amžiaus naštai vis labiau slegiant, Krėvės darbingumas nuolat svyravo. Tai atsispindi ir jo laiškuose: "Šiuo metu kažkodėl nesiseka man, ir mano darbingumas labai nukrito, negaliu priversti savęs rimčiau imtis darbo. Matyt, senatvė reikalauja ilgesnio atoilsio" (1948.11.13). Kitą sykį: "Beveik nuo pačių Kalėdų pagavusi buvo mane kūrybinė karštligė; dirbau, kai turėjau nors minutėlę laisvesnio laiko. Beveik niekam neatsakinėjau į laiškus" (1950.4.18); bet ir vėl nusiskundžia: "... dėl negalavimų, dėl įvairių rūpesčių ir kitų nepalankių darbui sąlygų vasaros metas praslinko bergždžiai, ir darbo, kurį tikėjausi atlikti, neatlikau" (1950.9).

Krėvė rašė įvairius atsiminimus(kai ką ir išspausdino periodikoje), paskelbė komunistinio režimo užkulisius atskleidžiančią reportažinę apysaką "Pagunda", paliko nebaigtus beletristinius fragmentus iš Amerikos lietuvių gyvenimo, betgi svarbiausias jo rūpestis buvo pagaliau užbaigti "Dangaus ir žemės sūnus", tą didįjį savo gyvenimo veikalą, kurį rašyti buvo pradėjęs dar tebestudentaudamas ir kurio paskirus epizodus buvo išspausdinęs įvairiuose nepriklausomos Lietuvos periodiniuose leidiniuose. Glasenbacho D.P. stovykloje gyvendamas ir turėdamas nemaža laisvo laiko, Krėvė rašė "Dangaus ir žemes sūnus" ir 4 fragmentus išspausdino stovykloje leistame žurnale "Tėvynėn".

Intensyviai tą darbą dirbo, ir Amerikon atvykęs. Maždaug po mėnesio rašė: "Kol kas dirbu dabar išsijuosęs, kaip sako. Dirbu dabar beveik išimtinai tik literatūros srity. Norėtųsi šiek tiek aptvarkyti medžiagą "Dangaus ir žemės sūnūs" veikalo. Šiuo metu ruošiu dramatinį, galima sakyti, abzacą: "Liūto mirtis" (Erodo Didžiojo paskutinės dienos), tik tik, šiomis dienomis baigiau apie "sikerius" abzacą, pavadintą "Jokūbo namų Žvaigždės sūnus". Bijau, kad šis dalykėlis gali sukelti triukšmo kai kuriuose sluoksniuose dėl savo biblinio stiliaus" (1947.5.22). Po metų rašė:"...esu ištaisęs ir perrašęs du dalykėliu iš mano veikalo, kurie sudaro atskirus vienetus ir gali būti spausdinami atskirai. Vienas vadinasi 'Legendų gimimas', kitas gi 'Žadėtasis' — apie pasiskelbimą Jehudos iš Galilėjos Mesija (1948.6.3). Po kelių mėnesių jau galėjo pranešti: "Užbaigiau didelį veikalą, tik, deja, neturiu dabar ir negreit susilauksiu malonumo pamatyti jį atspausdintą. Veikalas (Dangaus ir žemės sūnūs) originalus savo forma, o idėjos atžvilgiu tokios rūšies, kad man būtų baisu jį dabar net spausdinti — išbartų mane ir katalikai ir žydai, kuriems labai nepatiktų nupieštas žydų gyvenimo Kristaus laikais vaizdas. Na, padėsiu jį, teilsisi. Vieną egzempliorių pasiliksiu sau, kitą teks atiduoti į universiteto rankraščių skyrių — gal tokiu būdu nepražus ateičiai ir išliks, jei nesusilauksiu galimybės grįžti Lietuvon, kur jį galėčiau atspausdinti" (1948.10.21).

Galimybė veikalą išspausdinti betgi susirado daug anksčiau, negu buvo tikėjęsis: "Maniau, kad jį teks palaidoti ilgiems metams rankraštyje, bet gavau iš Europos net tris pasiūlymus spausdinti, ir jau dalį rankraščių išsiunčiau" (1948.12.22). Savo kitų knygų leidėjui V. Šulaičiui Krėvė rašė: "Labai džiaugiuosi, kad 'Raganius' jau atspausdintas. (...) Dėl mano naujo veikalo 'Dangaus ir žemės sūnūs' esu Jums labai dėkingas už malonų pasiūlymą jį išleisti. Jau anksčiau buvau gavęs panašų pasiūlymą iš Švietimo valdybos knygų leidimo komisijos ir net buvau davęs savo sutikimą. Tamistos pasiūlymas visgi man labiau prie dūšios, ypač kad darbui turi prisidėti ir prof. Pr. Skardžius. Aš neabejoju, kad jis tekstą prižiūrėdamas nesugadins stiliaus. Aš juo visai pasitikiu. Todėl parašiau Knygų leidimo komisijai, kad negalėsiu ištesėti savo pažado ir norėčiau rankraštį spaudinti atiduoti Jums, kaip leidėjui mano kitų knygų. Atsakymo negavau, bet jo nelaukdamas išsiųsiu Jums. Viskas yra baigta, rankraštis (mašinėle spausdintas) bus Jums išsiųstas kitą savaitę" (1948.12.3). Parašė ir P. Skardžiui, prašydamas peržiūrėti veikalo kalbą: "Dabar dėl mano veikalo. Jį spausdinti pasiūlymas mane užklupo visai netikėtai. Apie spausdinimą aš ir galvoti nedrįsau. Rankraštis todėl buvo beveik juodraštyje ir turėjau labai skubėti jį perrašyti mašinėle. Neturėjau laiko net paskaityti atidžiai, kas buvo perrašyta, nes mane ragino paskubėti ir siųsti jei ne visą, tai nors jau perrašytas dalis. Ko Jūsų prašysiu, tai pirmiausia ištaisyti dzūkavizmus (sakytau, matytau). Manau, kad šiame veikale jie ne vietoje. Vėliau aš ir pats jų vengiau, bet pirmuose puslapiuose jų yra apsčiai. Kaip reikia rašyti: pharushimas, farušimas, parusimas, sikeris ar šikeris, heena ar geena, ir visi kiti rašymo klausimai tenka spręsti Jums. Kaip nustatysi, taip bus gerai. Tuose klausimuose Jūs esate autoritetas ir prieštarauti neišdrįsiu. Norėčiau atkreipti Jūsų dėmesį į stilių ir kalbos struktūrą. Mano noras buvo sukurti orientalinį, biblinį stilių, kurio pavyzdžio lietuvių literatūra neturi. Skvirecko vertimas, o ypač Naujas Testamentas, ištaisytas, nieko bendro su tuo stiliumi neturi. Gal man ne visai pasisekė. Taigi būkite atlaidus šioje srityje ir, kiek galima, nekeiskite kalbos struktūros" (1949.2.7).

Ir taip 1949 Sūduvos leidykla Vokietijoje išleido "Dangaus ir žemės sūnų" pirmąją dalį "Žemės vingiais". 1949.9.21 Krėvė jau pasiuntė vienam pažįstamam literatui "savo vos tik gautą kūrinėlį. Skaitydami, nebarkite manęs perdaug". O tokių pabarimų Krėvė netruko susilaukti: "Skaičiau vienam paskutiniųjų 'Aidų' sąsiuvinių, kada jie ėjo dar Vokietijoje (tai Nr. 29, 1949 — *VM*), labai palankų straipsnį (tai A. Gražiūno recenzija, kurioje tarp kitko rašyta: "Savo naujame kūriny Krėvė vėl parodo savo kūrybinio talento dydį, kuris pasireiškia reto didingumo bei įspūdingumo vaizdais". — *VM*) su labai piktais redakcijos prierašais. Čia dar niekas rimtesne nuomone nepasireiškė ir nelaukiu, kad pasireikštų" (1950.4.18).

Patyręs, kad "Aiduose" spausdinamas vysk. V. Padolskio straipsnis, kuriame į jo veikalą kritiškai pažiūrima teologo akimis, Krėvė rašė: "Bus malonu man paskaityti Padolskio straipsnį. Asmeniškai jį pažįstu ir man atrodė, kad jis nepiktas, todėl ir nemanau, kad jo straipsnis būtų labai piktas. Bet jei ir būtų piktas, aš neužsigaisu — nesu pripratęs užsigauti kritika. Jei ji būna pamatuota, bent man taip atrodo, imu ją dėmesin, o jei ne — numoju ranka, ir tiek" (1950.3.23). Beje, Č. Grincevičius, gyvenęs su Krėve toje pačioje Glasenbacho stovykloje, rašė savo straipsnyje "Didysis tremtinys Alpių papėdėje" (Draugas, 1962.10.20): "Apie tą veikalą, kuris turėjo būti jo visų kūrinių viršūnė, nemaža diskutavo ir su vysk. V. Padoskiu, kuris dažnai iš Vokietijos pas mus atvažiuodavo. Su vyskupu dėl kai kurių kontroversinių vietų, kurios jau buvo atspausdintos mūsų "Tėvynėn" žurnale, nesutarė. Priešingai su kitu Bažnyčios dignitorium prel. Penkausku, kuris gyveno Austrijos kaime ir taip pat būdavo dažnas mūsų svečias. Prelatas, tada dar kanauninkas, nerado nieko, kur meninė tiesa prieštarautų Bažnyčios tiesai". Pats Krėvė tuo klausimu taip buvo kartą rašęs: "Rašytojui dažnai tenka įeiti meno sumetimais į konfliktą su bažnyčios dogmatais, bet tuo atveju bažnyčia labai palankiai traktuoja tokius nukrypimus, kadangi tai nėra skelbimas nuomonės, kaip tokios, bet poetinis išmislas, į kurį skaitytojas ir turi žiūrėti, kaipo į išmislą. Kitaip tektų pasmerkti net tokius veikalus, kaip Dantės Dieviškoji komedija" (1950.1.15).

Cituotoji Krėvės laiško ištrauka skamba lyg tiesioginis atsakymas į vysk. V. Padolskio straipsnio (V. Krėvės "Dangaus ir žemės sūnūs" teologo akimis — Aidai, 1950, Nr. 5), nors Krėvės tada dar neskaityto, žodžius: "Tiesa, turime pripažinti autoriui sugebėjimą atkurti orientalinį pasaulį, kiek tai liečia jų minties ir kalbos savotiškumus, galime grožėtis ir vaizdų meniškumu bei parinkto žodžio puošnumu, bet negalime nesijaudinti, kai iškreipiami ar interpretuojami krikščionybės pagrindus liečią įvykiai.(...) religinėje srityje jis eina aiškiu racionalizmo keliu, kiekvieną stebuklingą reiškinį, mums žinomą iš evangelijų, stengdamasis išaiškinti natūraliai."

(Bus daugiau)

Lietuviškų studijų savaitė

(Atkelta iš 3 psl.

ne 30 variantų pasaką apie bebaimį karalaitį, išėjusį ieškoti baimės. Vengiant pavojaus deformuoti prelegento mintis, čia reikia atsisakyti analizės santraukos. Užteks gal pažymėjus, kad įdomiausi buvo tie paskaitos momentai, kai pasakos analizėj pasirodydavo natūraliosios lietuvių religijos susidūrimai su apreikštąja krikščionių religija.

K. Pakštas — lietuvių egzodo pranašas

Kadangi šiemet suėjo 25 metai, kai didžioji lietuvių politinių tremtinių banga išsiliejo į Vakarus, prof. dr. J. Eretas iš Šveicarijos Bazelio ėmėsi kalbėti apie anų tamsių metų pranašautoją Kazimierą Pakštą. Prelegentas pirmiausia pažymėjo, kad pranašų būna ne tik religijose, bet ir tautose, kuriose atsiranda stiprių asmenybių, pajėgiančių įžvelgti tautos ateitį, nors tokių asmenų rečiausia pasitaiko žemdirbių tautose. Tie vizionieriai dažniausia būna idealistai, bet ne psichologai. Todėl jie susikerta su įvairiais "administratoriais" ir lieka tautos nesuprasti. Toks buvo ir K. Pakštas.

Besisielojančiam lietuvių tautos likimu Pakštui buvo brangi atsarginės Lietuvos idėja. Bet dėl to jis buvo laikomas, ypač tautininkų valdžios sferose, svajotoju ir fantastu. Prelegento nuomone K. Pakštas buvo labai arti žemės, nes labai stipriai įsigyvenęs į geopolitines problemas. Todėl jis numatė ateinančio II pasaulinio karo audras su didžiosiomis nelaimėmis Lietuvai. Pakštas ypač neramus ir susirūpinęs pasidarė 1939 m. pavasarį. Jis tada lankėsi pas Lietuvos prezidentą A. Smetoną, ministrą pirmininką, finansų ministrą ir kitus pareigūnus, ragindamas iš Lietuvos (būsimo karo ugnies lauko) evakuoti už jūrų Lietuvos pinigų atsargas, žymesnius dailės kūrinius, retuosius lituanistikos raštus ir tam tikrą skaičių gabių studentų, kurie vėliau galėtų sudaryti kovotojų kadrus tėvynės laisvei, kai Lietuva taps okupuota priešų. Tada K. Pakšto pranašystės buvo palaikytos pesimizmo skleidimu. Mes tik dabar suprantame jų realumą.

Dėmės Vaižganto kūryboje

Šiemet sukanka 100 metų nuo kun. Juozo Tumo-Vaižganto gimimo (1869.9.8). Šita proga dr. J. Grinius (iš Muencheno) skaitė paskaitą apie Vaižganto kūrybą, kurią 1929 m. V. Mykolaitis-Putinas ir iš dalies J. Ambrazevičius vėliau buvo paskelbę šviesiąja arba harmoningo pasaulėvaizdžio kūryba. Paskaitininkas manė, kad, šitaip ją pavadindami, kritikai buvo paveikti paties Tumo, nesutepto patrioto, šviesios asmenybės ir iš dalies jo "Pragiedrulių", kuriuose vyrauja visuomeninis-patriotinis žvilgsnis. Tačiau į šią epopeją žiūrint humanistiniu žvilgsniu, pasirodo aiškių dėmių (prievartinių mirčių, aistrų pražutingos galybės).

Daug labiau dėmėti ir tamsesni kiti Vaižganto raštai, kuriuose visuomeniškai patriotinio žvilgsnio nebėra. Palikus nuošalyje tokias vidutinio stiprumo apysakas kaip "Šeimos vėžius", "Išgamą", "Žemaičių Robinzoną", kur optimizmo nėra, ir sustojus prie tokių pirmaeilių kūrinių kaip "Dėdės ir dėdienės" ir "Nebylys", nesunku pastebėti, kaip tamsūs šešėliai juose nustelbia šviesumus. Tai prelegentas įrodė analizėmis ir priėjo išvadą, kad lig II-jo pasaulinio karo jokio lietuvio autoriaus raštuose nebuvo tiek prievartinių mirčių ir niekas nebuvo parodęs tokios seksualinės aistros galybės, ypač kaimo žmonėse, kaip Vaižgantas. Tačiau dėlto jis dar nėra realistinis rašytojas. Jis — barokinis, abiem kojom stovįs žemės gamtoj, bet stipriai siekiąs kultūros ir žvelgiąs į dangų. Matymas tamsių dėmių Vaižganto kūryboje, jos visai nežemina, bet padaro ją įdomesnę, gilesnę ir artimesnę mūsų dienų mentalitetui.

Lietuvių-lenkų santykių balansas

Specialiu Europos Lietuvių fronto bičiulių pageidavimu prof. *dr. Z. Ivinskis* (iš Bonnos) skaitė paskaitą apie "Liublino unijos šviesą ir jos šešėlius" arba apie lietuvių lenkų santykius 400 metų perspektyvoje. Nurodęs priežastis, kurios vedė prie Liublino unijos, ir nurodęs aplinkybes, kuriose ji buvo padaryta, prelegentas gana plačiai palietė tos unijos šešėlius bei nuostolius lietuvių tautai. Pažymėjęs, kad ir nepriklausomos Lietuvos svarbieji santykiai su kaimynine tauta (Suvalkų sutarties sulaužymas, Vilniaus užgrobimas, 1938 m. ultimatumas) Lenkijos buvo vykdomi pagal unijinę taktiką (t.y. prievarta), dr. Z. Ivinskis sustojo ir prie šviesiųjų momentų.

Jau patį dviejų tautų norą gyventi taikoj ir vienybėj reikia laikyti teigiamu faktu. Bet dar svarbesnis Lietuvai buvo lotyniškojo krikšto priėmimas. Jo pasėkoje Lietuva ir Lenkija nugalėjo kryžiuočių ordiną, grasinusį Lietuvai per du šimtu metų.

Antras žymus lenkų nuopelnas Lietuvai buvo 1920 metais, kada jie prie Vislos sumušė bolševikų armiją ir privertė ją trauktis į Rytus. Šituo laimėjimu Lenkija padėjo Lietuvai ir Pabaltijo valstybėms 20 metų išlaikyti nepriklausomybę, kurios be to laimėjimo Sov. Rusija nebūtų respektavusi.

Paskaitos pabaigoj dr. Z. Ivinskis kvietė uždaryti ginčų sąskaitą tarp lietuvių ir lenkų, kaip tokią sąskaitą yra uždarę prancūzai ir vokiečiai. Geros valios ir noro baigti ginčus prelegentas mato kai kuriuose dabartinės Lenkijos istorikuose (pvz., Ochmianskio raštuose). Mažiau lietuvių supratimo matyti lenkų egziluose, bet ir ten šiokių tokių apraiškų yra. Lietuviai tžvynėje lenkams rodo nemažai palankaus dėmesio.

To reiktų lietuviams ir Vakaruose.

Daugiau praktinio vietinio pobūdžio temą turėjo kolektyvinis *simpoziumas*: "Vokietijos Lietuvių bendruomenės problemos.": Jas pirmiausiai dėstė kviestiniai kalbėtojai: *Vyt. Bylaitis* (pozicija ir opozicija), *K. Dikšaitis* (nutautimo problemą), *kun. B. Liubinas* (senimas ir jaunimas), *J. Lukošius* (santykiai su Lietuva).

Pseudo jaunimas vedamas ne jaunimo

Tarptautinių akiračių tema buvo *Vinco Bartusevičiaus* (Vasario 16 gimnazijos) paskaita apie "jaunimo revoliucijas". Ją susiaurindamas ir paprašydamas kitų kraštų dalyvius jį papildyti diskusijose, prelegentas kalbėjo apie Vakarų Vokietijos studentų maištavimus, kurie prasidėjo Berlyne 1967 m. liepos 2 d., kai per Persijos šacho vizitą buvo vieno policininko nušautas studentas Onezorge. Iš Berlyno į kitus Vak. Vokietijos miestus persimetusius neramumus prelegentas pavadino pseudo jaunimo maištavimais vedamais ne jaunimo, nes Vak. Vokietijos aukštųjų mokyklų reforma, kuri figūruoja viešuose protestuose, tėra viena iš devynių priežasčių. Daugiausia tiems maištavimams vadovauja negausi vad. kairė, kurią sudaro humanistai intelektualai — tikri analfabetai ekonomikoj, kuri jiem visai nerūpi, nes jiems svarbu pakeisti dabartinę visuomenę marksistiniais pagrindais. Iš čia jų ypatinga simpatija Mao Tse-tungui, skelbusiam kultūrinę revoliuciją saviesiems, ir nepasitikėjimas sovietiniam komunizmui, kuris esąs sustingęs ir subiurokratėjęs kaip ir kapitalizmas (per diskusijas manyta, kad šis nepasitikėjimas Sovietija tėra tik slaptų komunistų manevras).

Nors vad. naujoji kairė neturi vieningos paskelbtos programos, tačiau pagrindinė kryptis aiški— puolant įsigalėjusią pluralistinę visuomenę, sunaikinti liberalinę demokratiją, o ne ją pagerinti ar reformuoti. Todėl tai kairei svarbu esamą demokratinę-buržuazinę santvarką griauti visokiais įmanomais protestais ir visai nesvarbu, kad totalinis protestas tampa totalistinės politikos pradžia. Siekdama protestais neva viską sudemokratinti, nauj. kairė iš tikrųjų nori viską supolitinti, paimti valdžią ir jau paskiau žiūrėti, kokia išsivystys santvarka. To siekdama, ji kovoja ne tiek prieš dešiniuosius ir konservatorius, kiek prieš liberalus, nes šie, siūlydami reformų, atima pretekstus riaušėms ir nepasitenkinimams. Tai kairiesiems šiuo momentu svarbiausia.

Nors diskusijose buvo kalbama apie Amerikos studentų riaušes dėl Vietnamo karo, dėl JAV valdžios veidmainingumo, dėl visuomenės nepajėgumo per rinkimus pakeisti esamą stovį, tačiau bendrų priežasčių studentų protestams ir riaušėms nebuvo surasta gal todėl, kad pats prelegentas V. Bartusevičius kaip sociologas, maištavimus daugiau sociologiškai aprašinėjo, negu ieškojo bendrųjų priežasčių.

Ar kišeniuje tiesa?

Jaunimo neramumų priežasčių, mėgino surasti ir evangelikų *kun. J. Urdzė* savo paskaitoje "Religijų krizė ir jaunimas". Bet kadangi prelegentas dažniausiai kalbėjo klausimais ir pavyzdžiais negu nuosekliais svarstymais, sunku buvo gerai sugauti vedamąją mintį. Bet atrodė, kad jaunimo krizės priežastį prelegentas matė bendroj krizėj pasaulv, kuris, naujosios technologijos stumiamas, žengia tokiais nieko nebojančiais žingsniais, kad visuomeninės struktūros, kultūrinės institucijos, papročių normos toli atsilieka, užuot techniką sudrausminusios ir įkvėpusios. Nors ta naujoji technika siūlo žmonėms daug galimybių, tačiau apie 80-90 proc. jos išlaidų skiriama žmonijos sunaikinimo įrankiams. Ir nėra kaip šitą grėsmę nukreipti. Įvairios ideologijos naudojasi krize veidmainingai. Ir sektos kalbas taip, tartum jos kišeniuje turėtų tiesą.

Ir pačioj krikščionybėj keičiasi tikėjimo išraiškos formos ir kartais net tam tikras turinys. Įvairių nuotaikų ir pasiūlų veikiamas jaunimas pasimetęs, nebežino, kur orientuotis, socialinę santvarką nori pakeisti utopijomis, nors ir tolimomis nuo tikrovės. Tačiau prelegentas mano, kad pasaulinės krizės tuštumoj žmonės (ir jaunimas) pasiilgs Kristaus ir kai kurie jį ras, nes Kristus reiškiasi ir istorijoj, nors jos visų reiškinių mes negalime suprasti.

Permanentinė krizė?

Prof. *dr. J. Juraitis* (iš Šveicarijos Sitteno) savo paskaitoje "Katalikų Bažnyčios atsinaujinimas ar krizė?" mano, kad dabartinis stovis Bažnyčioj nėra kažin kas nepaprasto, nes Bažnyčioj krizė, kad ir nelabai pastebima, visada buvo: tai susieta su Bažnyčios esme, nes be krizės nėra atsinaujinimo. Prelegentui atrodo, kad krizė dabar labiau pastebima dėl dviejų svarbių priežasčių: dėl egzistencinės filosofijos išplitimo ir demokratėjimo proceso.

Davęs sampratą Bažnyčios, kuri yra Kristus, gyvenąs laike ir žmonėse, dr. J. Juraitis mano, kad, kintant socialinei kultūrinei aplinkai, Bažnyčioj daug kas gali pakisti: kas yra žmogiška, kas sudaro žmonių sukurtas regimas formas. Todėl keisis kanonų teisė (Bažnyčia — ne piramidė, bet šeima), keisis liturgija arba Dievo garbinimas, sakramentai (gal ne septyni, bet pagal reikalą), pamaldumo formos, Bažnyčios struktūra. Bet nesikeis tai, kas sudaro Bažnyčios atsargas, būtent, Apreiškimas, Kryžius (meilės auka ir gerumu nugalėti pasaulį) ir tikinčiojo nusižeminimas priimti pagalbai iš aukščiau (leisti save mylėti). Prelegentas dabartinius nuomonių skirtumus ir susidūrimus Bažnyčioj laiko gajumo reiškiniais, nes per juos ateina atsinaujinimas ir prisiderinimas prie bėgančio laiko.

Baigdmas savo paskaitą, dr. J. Juraitis mėgino trumpais bruožais nupiešti ateities Bažnyčią, kuri formų atžvilgiu mažai kuo bebus panaši į dabartinę. Tai, be abejo, neviename vyresniame dalyvy sukėlė liūdesio.

Kapitalizmo ir socializmo suartėjimas?

Paskutinę Studijų savaitės paskaitą šeštadienį (7.19) skaitė *dr. Jonas Norkaitis* (iš Stuttgarto) apie "Kapitalizmo ir socializmo suartėjimą". Nors prelegentas savo paskaitą buvo kruopščiai paruošęs, tačiau dėl metodologinio trukumo (vienašališko pasitenkinimo ekonominės technikos problemomis, iš jų išjungus socialinius bei idėjinius pradus) visas dėstymas paliko klausytojus be jokio atsakymo.

Šalia paskaitų

Kaip per kitas Studijų savaites, taip ir šiemet penktadienio vakarą buvo Tėvynės valandėlė ir šeštadienio vakarą linksmavakaris. Juos paprastai užpildo savaitės klausytojai (nepaskaitininkai), ypač jaunimas. Šiemet per abu vakarus nemažą dalį įnešė studentai iš svetur (Australijos, Amerikos...). Šalia p.Gailiutės, kuri ne pirmą kartą dainavo lietuviškas dainas Tėvynės valandėlėj, šalia studentų tautinių šokių, Eglė Juodvalkytė (iš Chicagos) su retu įkvėpimu padeklamavo tris ilgus eilėraščius: V. Mykolaičio-Putino "Mortuos voco", Vyt. Mačernio "Penktąją viziją" ir K. Binkio "Gėles iš šieno". Šeštadienį ta pati Eglė drauge su Egle Pauliukonyte dainavo studentų surimuotus kupletus.

Penktadienį ir sekmadienį buvo bendros *ekumeninės pamaldos* vedamos kun. J. Juraičio ir kun. J. Urdzės. Visos savaitės religinius patarnavimus sekmadienį šventomis Mišiomis baigė kunig. J. Juraitis. Po to ėjo trijų dalių Studijų savaitės uždarymas. Pirmiau eilė dalyvių pasakė savo kritiškas pastabas dėl besibaigiančių studijų savaitės ir pareiškė savo sumanymus bei pageidavimus ateičiai. Šita pačia proga organizacinė komisija (kun. V. Damijonaitis, A. Grinienė, M. Landas) pranešė, kad šioj studijų savaitėj vietoj numatytų 50 asmenų dalyvavo 90, nes, atsirandant vis naujų norinčių, ypač negalėjusių laiku užsiregistruoti dalyvių iš užjūrių, namų šeimininkas kun. J. Urdzė vis surasdavo naujų kambarių su lovom. Su trumpalaikiais svečiais Savaitėj buvo 100 asm.

Antroje uždarymo dalyje moderatorius V. Natkevičius davė visos savaitės "skerspiūvį", išryškindamas paskaitų pagrindines įdėjas. Tai vainikavo dr. K. Čeginsko perskaitytas žodis tėvynei Lietuvai ir visų dalyvių sugiedotas lietuvių tautos himnas.

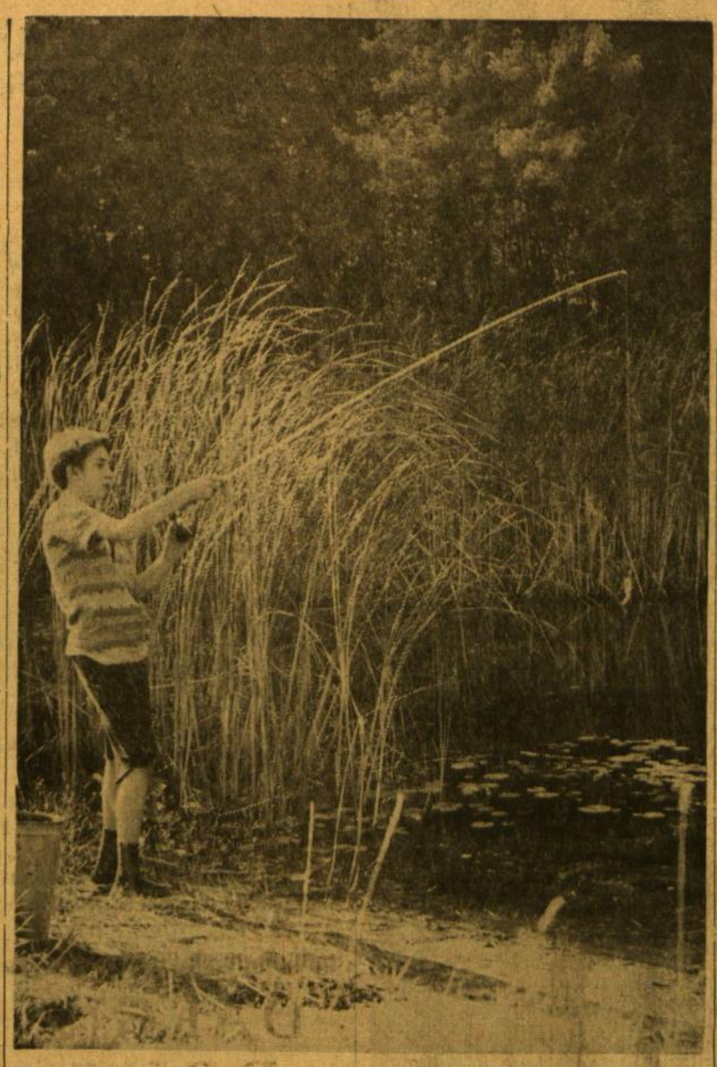

Vasaros vienumoje — Nuotrauka Vytauto Maželio

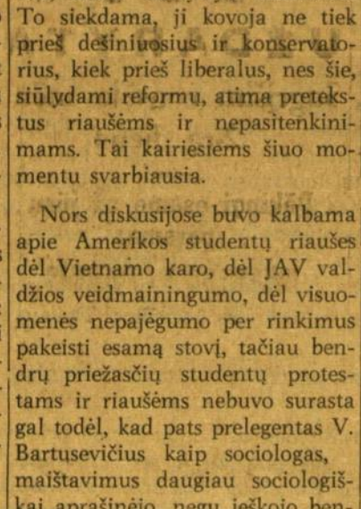

Kardinolas, G. Manzu skulptūra, šiemet sukurta Salzburge, Austrijoje. Prie jos matome St. Balzeko šeimą. Skulptūra laikoma žymiu dabarties krikščioniškojo meno kūriniu, išryškinančiu pastovumo, amžinumo mintį.

Vanagaičio "juokologija"

(Atkelta iš 2 psl.)

ninkas — ir, gal būt, daugiausia dėl to jis niekad ryšių su liaudimi nenutraukė. Jo gyvenimui bei veiklai būtų galima pritaikyti šūkį: iš liaudies per liaudį, į liaudį! Jis buvo liaudies tribūnas, liaudyje jis ieškojo įkvėpimo savo darbui, liaudžiai jis kalbėjo liaudies kalba ir štai tuo faktu galima paaiškinti jo nepaprastą populiarumą žmonėse. Jis juokino kitus ir pats juokėsi ir po juoko skraiste barstė į žmonių širdis tėvynės meilės maną. Dirbdamas kurioje nors vienoje srityje Vanagaitis galėjo tapti įžymiu kompozitorium, aktorium, laikraštininku, o gal ir mąstytoju, tačiau siauruose rėmuose jis neužsidarė, bet ryžosi moti plačiau, kad geriau pasiektų eilinį lietuvį. Jo gyvenimo tikslas buvo ne vienos kurios srities kūryba, bet kūryba gyvo žmogaus, kitaip sakant, formavimas lietuvio dvasios išeivijoje. Jei mes žvilgterėsim į Vanagaičio veiklą, kūrybą bei jo būdą kiek giliau, gal būt, jo darbuotės pagrinduose rasime didelį gailesį ir pasiaukojimą. Vanagaičiui buvo gaila ne tik savo tautiečio, lietuvio, žūstančio amerikonizmo katile, bet jam buvo gaila jo ir kaipo sunkiai dirbančio, vargstančio ir skriaudžiamo žmogaus, kitaip sakant, jam buvo gaila lietuvio tautiškai ir humaniškai. Vanagaitis, be abejo, paliko kūrybinių deimančiukų, tačiau didžiausias jo palikimas nuskendo į lietuvio sąmonę. Į gyvo lietuvio dvasią jis sukrovė didžiausią savo turtą. Nėra jokių kompiuterių patikrinti kokia būtų mūsų ateivija šiame krašte be Vanagaičio, bet, man rodos, mes turėsime sutikti, kad jos tautinis nugarkaulis šiandien būtų kur kas silpnesnis. Rašydamas Vanagaičio biografiją, aš ji pavadinau "pašauktu lietuvybės skelbėju" ir nemanau, kad būčiau apsirikęs.

Antanas Vanagaitis mums jau ima virsti mitu. Tiesą sakant, jis ir prie savo gyvos galvos jau buvo daug kam virtęs legendine asmenybe, nes eiliniam tautiečiui buvo sunku suprasti ir aprėpti jo veiklos plotai, o ir jo asmeninis magnetizmas daug kam įtaigojo mintį žiūrėti į jį kaip į nepaprastą vyrą, sakyčiau, savotišką burtininką. Tačiau savo rašte aš mėginau atkurti ne mitą, bet gyvą Vanagaitį, kaip jis reiškėsi viešame gyvenime bei kūryboje. Juk galų gale kodėl mes minime savo didžiavyrius viena ar kita proga? Dėl to kad jie nuo mūsų neatitrūktų galutinai ir nepasimestų mitų miglose, kad jų asmenybės bei darbai mus įkvėptų, skatintų ir įpareigotų sekti jų pėdomis ir dirbti mūsų brangiai tėvynei Lietuvai ir lietuvybei. Vanagaitis visą savo gyvenimą žarstė lietuvybės žarijas. Jis ir šiandien mums tebėra aktualus, gyvas ir ypačiai sektinas savo humoristine ir giliai patriotine pasaulėžiūra ir mokėjimu sugyventi su žmonėmis. Toks yra didžiavyrių palikimas, tokį palikimą mes gavome ir iš Vanagaičio. Štai kodėl jis mums yra brangus ir neužmirštinas ir štai kodėl mes jį įrikiuojame į mūsų tautos iškiliųjų vyrų tarpą.

● **100 metų, kai gimė lietuvių tautosakos tyrinėtojas suomis** Augustas Niemis, suėjo liepos 25 d. Jis jau 1910 m., aplankęs Pumpėnus, Vabalninką, Kupiškį, Biržus užrašė 1644 dainas. Tai jis galėjo padaryti pirma pats išmokęs lietuvių kalbos. Sekančiais metais net 1450 jo surinktų lietuviškų dainų išleido Suomijos Mokslo akademija. 1913 metais Helsinkyje suomių kalba išėjo A. Niemio knyga "Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimai". Jis taip pat Suomijos žurnaluose rašė apie lietuvių tautosaką. Mirė 1931 m. spalio 28 d.

● **Penki šimtai suvenyrinių** klumpaičių, pagamintų liaudies meistrų V. Banevičiaus, V. Savicko ir kitų, išgabenta į Japoniją.

● **Prano Mašioto kūrinių serija**, pavadinta "Prano Mašioto knygynėlis", pradėta leisti Lietuvoje. Pirmąją šios serijos knyga išleista "Ir aš mažas buvau".

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais uždaryta.

Chicago Savings
and Loan Association
FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $15,000
5 1/4% Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti $8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.
4 3/4% Ant visų knygelių sąskaitų
NUOŠIMČIAI PRISKAITOMI KAS DIENĄ. IŠMOKAMI KAS TRYS MĖNESIAI.
STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:
* Vacation Club
* College Bonus Savings
* Home Mortgage Loans
* Home Improvement Loans
* Christmas Club
* Insured Family Savings
* Notary Public Service
* Free community rooms for your organiz'n meetings
* Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks
* Sell & redeem U.S. Bonds
* Two large free park'g lots
* Save-by-Mail Kits
* Travelers Checks
* Safe Deposit Boxes
Chicago Savings and Loan Assn.
John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575
HOURS Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8. Sat: 9 to 12:30

Modernus gamtamokslis ir religija

Naujos Teilhard de Chardin knygos proga

JUOZAS PRUNSKIS

Pierre Teilhard de Chardin buvo ypatingas mokslininkas: jis siekė sudaryti sintezę tarp naujausių gamtamokslio atradimų ir tarp amžinųjų religijos tiesų. Ne su visomis jo mintimis galėtume sutikti, bet turime pripažinti, kad jis įdomi asmenybė, kad jo filosofija domisi ir universitetų mokslininkai, ir seminarijų profesoriai, kad jo stilius nėra blankus, kad jo veikalai verčiami į daugelį kalbų ir plačiai skaitomi.

Naujausias JAV-se pasirodęs jo veikalas yra "Science and Christ" (į anglų kalbą išvertė Renė Hague, išleido Harper and Row, N. Yorke. 1968 m., 230 psl., 5.00 dol.)

Intriguojančių problemų pynė

Šiame veikale Chardinas sprendžia tokius intriguojančius klausimus, kaip: Mokslas ir Kristus, Mano pasaulis, Žmogaus fenomenas, Krikščionybė pasaulyje, Modernusis netikėjimas, Mąstymai apie pasaulio atsivertimą, Žmonijos išganymas, Katalikybė ir mokslas, Mokslinio tikrumo laipsniai evoliucijos idėjoje, Ekumenizmas, Tyrimų religinė vertė, Pastabos apie biologinę žmonijos struktūrą, Ar gali biologija mus įgalinti prasiveržti į transcendenciją?

Iš viso šioje knygoje duodama 19 studijinių rašinių ir vienas to mokslininko laiškas. Tai daugiausia Chardino raštai religinėmis temomis iš 1919-1955 m. Chardinas apgailestauja, kad drauge su mokslinių tyrimų kilimu yra jaučiamas išblėsimas susidomėjimo dvasios pirmumu, bet jis pabrėžia, kad "materializmas yra gimęs iš pagridinės perspektyvinės klaidos".

Mokslinė realybė ir tikėjimas

Jis primena, kad pats materializmas ima išblėsti, nes kas gi yra medžiaga? Ji nėra pastoviai tvirtas pasaulio pagrindas, nes ji pati yra suvedama į judėjimą, į jėgą ir primenamas jos nykstamumas. "Todėl mokslas negali drumsti mūsų tikėjimo savo analizėmis. Tikriau, jis turi mums Dievą ryškiau parodyti ir padėti jį suprasti ir pilniau branginti. Asmeniškai esu įsitikinęs, kad nėra pagrindinesnio maisto religiniam gyvenimui kaip susidūrimas su moksline realybe, jeigu tik ji yra tinkamai suprantama.

Chardinas — įdomi asmenybė: jis gamtamokslio specialistas, filosofas ir teologas. Ir taip gilus mokslininkas, mintytojas — taip nuoširdžiai religingas žmogus.

Ne pasyvumo opiumas, o entuziazmo išsiliejimas

Jis savo šioje knygoje rašo: "Kryžius nėra mirties, o pažangos simbolis. Krikščionybė neskleidžia defetistinio pasyvumo opiumo, o ji atstovauja šviesų įsisiurbimą į tą didingą realybę, atrandamą žengiant plačiuoju visatos frontu. Nepaisant kai kurių neišvengiamų klaidų, ji mus iki šiol vis darė ne nežmogiškais, o antžmogiais, ir tą ji ir dabar siekia daryti. Todėl mes žinome, dėl ko ji, kaip tikėjimas, pasilieka priimtina gentkartei, kuri iš religijos laukia daugiau kaip tik darymo gera ir žaizdų gydymo — ji turi mus pripildyti kritiškumo, entuziazmo, ieškojimo ir pergalės dvasia."

Ar krikščionybė tik praeinančios civilizacijos religinė forma?

Žvelgdamas gi į įvairias religijos formas, jis daro tokį sprendimą: "Šiuo metu tegali būti matoma tik viena religinė srovė, kuri įstengia patenkinti modernios minties reikalavimus ir siekimus, tai krikščionybė... Dieviškumas, be kurio žmonija negali apsieiti, jei nenori vėl pulti atgal į dulkes, gali būti randamas tik, jeigu mes glaudžiai laikysimės sąjūdžio, iš kurio palaipsniui iškyla Kristus... Krikščionybė, tokią mes galime daryti galutinę išvadą, nereiškia tik, kaip kai kam gali atrodyti, paprastą religinę pusę praeinančios civilizacijos, sužydėjusios Vakaruose. Krikščionybė yra daugiau kas. Ji, kaip tas Vakarų "ethos", kurio misticizmą ji išreiškia ir kurio viltis ji pateisina, yra universalus reiškinys, kuris rodo atsiradimą naujos gyvybinės tvarkos žmonijoje."

Chardinas priima evoliuciją, bet drauge daro ir šias išvadas: "Esu įsitikinęs, kad lojali inter-

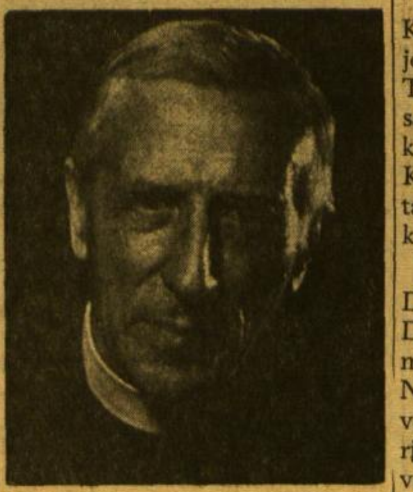

Pierre Teilhard de Chardin

pretacijų naujų mokslo išvadų ir idėjų teisėtai veda ne į materialistinę evoliuciją, o į evoliucionizmą dvasine prasme."

Meilė ir išganymas

Chardinas įstengia įžvelgti giliau ir į prasmę tokių religijoje pagrindinių dalykų, kaip meilė ir išganymas. Jis rašo: "Meilė daro daugiau, negu vien šaukia mus aprišti žaizdas: ji skatina mus kurti geresnį pasaulį, būti priešakyje kiekvienos atakos, pradėtos, siekiant stumti pirmyn žmonijos augimą ir pažangą. 'Plus et ego...' (Aliuzija į šv. Povilo žodžius, pasakant, kad jeigu kas gero yra daręs, jis stengėsi daugiau padaryti). Ir asmeniškas išganymas yra ne tiek svarbus dėl to, kad jis atneš mūsų pačių palaiminimą, bet todėl, kad padarys, jog mes savyje vykdysime viso pasaulio išganymą".

Evoliucijos religija

Chardinas įžvelgia naują erą pačiai krikščionybei, tardamas: "Atskleisdama visuotinį Kristaus didybę, krikščionybė, nepaliaudama žemei būti vandeniu, kuris grynina, ir aliejumi, kuris švelnina, įgauna naują vertybę. Jau tuo pačiu faktu, kad ji žemės troškimams suteikia tikslą, kuris yra drauge didingas, konkretus ir užtikrintas, ji išgelbsti žemę nuo betvarkės, nuo netikrumų ir nuo to koktumo, kas yra baisiausieji rytdienos pavojai. Ji atneša ugnį, kuri uždega žmogaus pastangas. Kitais žodžiais — ji yra ta tikėjimo forma, kuri labiausiai atitinka moderniems laikams: religija progresui — tikroji žemės pažangos religija; aš net eičiau taip toli, kad drįsčiau pasakyti — ji yra evoliucijos religija".

Pažanga — pasisekimo paslaptis

Tačiau pats krikščionybės veiksmingumas daug pareina nuo jos narių ėjimo su gyvenimu, nuo atvirumo naujai pažangai. Apie tai Chardinas rašo: "Tik tą tegalite atversti, ką mylite. Jeigu krikščionis nerodys simpatijų gimstančiam pasauliui, jeigu jis savyje nepergyvens moderniojo pasaulio nerimo ir siekimų, jeigu jis neleis savyje išaugti aukštesnio žmogaus pajutimo, tai jis niekad nebus priežastimi iškylančios sintezės tarp žemės ir dangaus, iš ko tegali iškilti visuotinio Kristaus atėjimas. Tada žmogus ir toliau be atodairos bijos ir smerks viską, kas nauja, tarp tų smerkimų ir blogumų neįstengdamas įžvilgti šventų pastangų to, kas naujai gimsta... Aš įsitikinęs, kad pasaulis niekada nebus atverstas į krikščionybės dangaus viltis, kol pirma krikščionybė nebus atversta į žemės viltis, kad ji paskiau galėtų jas sudievinti".

Dievo ranka evoliucijoje

Akivaizdoje to nenuostabu, jog Chardinas riškia taip pažangias mintis, kaip kad šios, išreikštos knygos pabaigoje: "Evoliucija, tas kelias į kažką, kas pabėga nuo visiškos mirties, yra juk tai Dievo ranka, kuri mus renka atgal prie savęs".

Bet iš kitos pusės jis primena ir mokslo ribą, tardamas: "Kai mes kalbame apie moderniojo gamtamokslio teologiją, tai savaime nereiškia, kad gamtamokslis gali apspręsti Dievo ar religijos pobūdį".

Baigiant norėtųsi pasakyti, jog susipažinti su Chardino raštais, su jo filosofija yra moderniam žmogui būtinybė.

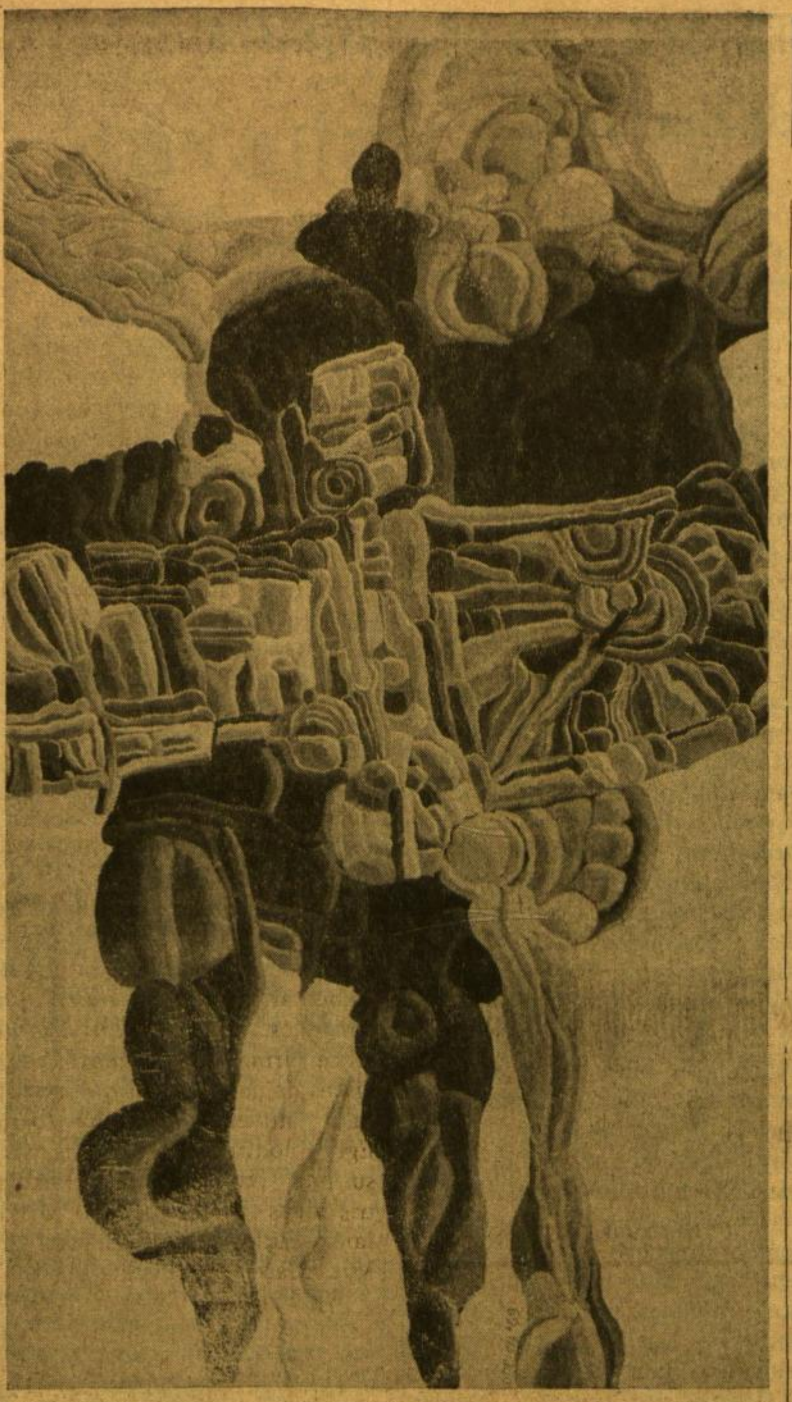

Zita Sodeikienė Tikrovė perspektyvoje. Akrilika.

Kaip įvyko rašytojo atsivertimas

Vienas iš pagarsėjusių JAV dramaturgų — Tennessee Williams — tapo kataliku. Apie tą jo apsisprendimą daugiau smulkmenų paduoda "Catholic Digest" liepos mėn. numeris. Čia jėzuitas J.L. LeRoy, kuris globojo rašytojo kelią į Bažnyčią, štai ką pasakoja: "Po Trijų karalių Mišių 1969 m. Key West mieste prie manęs atėjo Dakin Williams, dramaturgo Tennesse Williams brolis. Jis pasakė, kad Tennessee nori būti kaip galima greičiau priimtas į Katalikų Bažnyčią. Pats Dakin tapo kataliku, būdamas aviacijos karininku Indijoje.

Tą pačią popietę 3 val. 30 min. Dakin mane nusivežė pas brolį. Dramaturgas sėdėjo gana erdviame kambaryje, laukdamas mūsų. Nelaukiau supažindinimo. Ant savo kaklo jis turėjo medalikėlį, kurį dar tą pačią dieną buvau davęs Dakinui. Pasisveikinome lyg aš, "jūs atrodote kaip tikras katalikas".

"Savo širdy aš buvau katalikas visą savo gyvenimą", atsakė jis.

Jis buvo uolus klausytojas kai ten, jo namuose, aiškinau jam tikėjimo tiesas. Kai kada tos pamokos vyko mūsų klebonijoje, o kai kada bažnyčioje. Kalbėjomės mes apie Šventąjį Raštą, apie Dievo buvimą, apie Trejybę, sutvėrimą, angelus ir žmones, gimtąją nuodėmę, įsikūnijimą, atpirkimą.

Vienos pamokos metu, nagrinėjant Dešimtį Dievo įsakymų, prisiminėme "Nevok". Jis pertraukė, sakydamas, kad būdamas vaikas jis kartą paėmė 25 ct. iš motinos rankinuko. "Tačiau aš tai sugrąžinau šimteriopai" kalbėjo jis.

Aš jam priminiau šv. Augustiną.

"Kartą aš aplankiau Koelno katedrą", tarė jis. "Dievo malonė pajudino tada mane." Tai buvo dalis dvasinės odisėjos. Sekantį vakarą savo namuose jis man parodė turimą Kristaus Į Dangų Žengimo paveikslą, taip pat Nukryžiavimo ikoną ir parodė savo didžiausią brangenybę — Gvadalupės Dievo Motiną.

Nutariau, kad nebėra prasmės delsti su jo priėmimu į katalikybę ir tuojau priėmiau jo tikėjimo išpažinimą".

J. Daugailis

Kultūrinė Kronika

● **Prof. Antanas Klimas** šį rudenį dalyvaus 10-me tarptautiniame onomastikos (vardatyros, vardų tyrinėjimo) kongrese, kuris įvyks Austrijoje, Vienoje rugsėjo 7-12 d.d. Jis taip pat dalyvaus prieš pat onomastikos kongresą įvykstančiame Europos kalbotyros draugijos (Societas Linguistica Europea) suvažiavime. Onomastikos kongrese prof. Klimas skaitys mokslinį pranešimą. Jis taip pat žada sustoti Miunchene ir Stockholme, kur ketina susitikti su kai kuriais vokiečių ir švedų kalbininkais.

Jau antra vasara prof. Antanas Klimas (University of Rochester) yra kviečiamas dviem dienom skaityti paskaitų anglistikos dėstytojų vasaros institute New Yorko valstybinio univ. Brockport kolegijoje. Ten susirenka anglistai iš visos Amerikos. Antros dienos popietėje prof. Klimas paprastai skaito viešą paskaitą kuria "populiaresne" tema. Pernai skaitė tokia tema: "Anglų ir lietuvių kalbos kaip kandidatės tapti tarptautine kalba". Sutrumpinta šios paskaitos versija buvo tik ką išspausdinta anglistų žurnale **The English Record**, vol. 19, Nr. 4, April, 1969. Angliškai ji taip skamba: "English and Lithuanian. Two Candidates for the International Language". Šiemet prof. Klimas skaitė viešą paskaitą tema : "Linguistics and Politics" (Kalbotyra ir politika).

● **Pr. Skardžiaus knyga** "Ankstyvesnė ir dabartinė lietuvių bendrinės kalbos vartosena" jau baigta rinkti Morkūno spaustuvėje Chicagoje. Greit išeis iš spaudos.

● **B. Pūkelevičiūtės "Pasakos"** surinktos ir baigiamos ruošti spaudai. Iliustruoja K. Veselka. Leidžiama Chicagoje.

● **Lietuvos statutas** originalia ir lietuvių kalba perspausdinti paruošiamas Chicagoje. Leidėjas dail. Ž. Mikšys.

● **Tumo Vaizganto** "Pragiedrulius" Lietuvoje išleido "Vagos" leidykla ryšium su artėjančia 100 m. sukaktimi nuo mūsų rašytojo gimimo. "Vagos" leidykla taipgi išleido jaunimui skirtą Vaižganto kūrybos ištraukų, apsakymų, padavimų rinktinę— "Valiulio pasaka". Knygą iliustravo B. Demkutė.

DARGIS DRUG STORE
2425 W. Marquette Road
Tel. HEmlock 4-6050
LAIKE ATOSTOGŲ nuo rugpiūčio mėn. 15-tos dienos BUS UŽDARYTA
Sugrįšim rugsėjo mėn 2-rą dieną
Dėkingi esame už jūsų paramą.
CHARLES P. DARGIS
Reg. Pharmacist
Prašome patikrinti savo receptus dėl pakartotinų išpildymų.

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
5¼* Mokamas už Vienų Metų Certificatų sąskaitas Minimum $5,000.00
4¾* Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. ...... 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

10 NAUJŲ — 20 DEMONSTRUOTŲ
1968 CHRYSLER
Paskutinė proga!
SUTAUPYKITE IKI $3,000.00 nuo fabriko kainos.
BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515
Vartotą automobilį galite pirkti pradedant $50.00.

EARN 5¼% PER ANNUM ON $1000
INTEREST COMPOUNDED DAILY
Standard Federal pays 5¼% interest per annum on savings certificates of $1,000.00 or more. Issued for 6 months.
A 90 day gold eagle passbook account which pays 5% per annum ($50.00 minimum) is also available.
Regular passbook savings earn 4¾% per annum.
Interest is compounded daily, paid quarterly.
Savings in by the 10th earn from the 1st.
STANDARD FEDERAL
Savings and Loan Association of Chicago
Assets over $141,500,000.00 - Reserves and Surplus over $12,000,000.00 (more than twice the legal requirements)
Federal Charter ▪ Federal Supervision
4192 Archer Avenue at Sacramento ▪ Chicago, Illinois 60632 ▪ VI 7-1140
HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-8 P.M. ▪ Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M. ▪ Sat. 9 A.M.-12 Noon ▪ Wed.-No Business Transacted

PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

16.9, Baltgudijoje 22 ir 8.2, Uzbekistane 20 ir 12.5, Kazachstane 66 ir 43.1, Gruzijoje 20 ir 10.1, Azerbaidžane 23 ir 13.6, Moldavijoje 33 ir 10.2, Latvijoje 33 ir 26.6, Kirgizijoje 49 ir 30.2, Tadžikstane 16 ir 13.3, Armėnijoje 9 ir 3.2, Turkmenijoj 21 ir 17.3 ir Estijoje 22 ir 20.1 procentas.

Po priedanga tariamų pastangų palengvinti mokinių darbą, atpalaiduojant juos tokiose mokyklose nuo privalomumo mokytis atitinkamos respublikos kalbą, jau oficialiai pradaromos durys nerusiškų mokinių rusifikacijai. M. Jučo surusinta minėto leidinio III-ji dalis yra nerusų rusinimo plano sudėtinė dalis.

J. Dn.

Didžioji Italijos problema

Meno turtams gresia amžiaus "ligos". Venecijai lemta susmukti jūron?

STASĖ SEMĖNIENĖ

Lankantis Italijoje ir besižavint meno kūriniais, šimtmečiais stovinčiomis architektūros grožybėmis, nejučiomis akis pastebi jų nykimą. Jau nekalbant apie menką priežiūrą, nesirūpinimą išlaikyti nejkainojamas istorines vertybes, Italiją dabar slegia gana rimta problema

Aplankius Florenciją, nešiojančią dar neseniai praėjusio potvynio neužgydytus randus, teko išgirsti apie dar kitą gresiantį pavojų.

Dar prieš dvidešimtį metų šv. Mykolo bažnyčios fasadas išdidžiai gyrėsi gerai išsilaikiusia marmuro šv. Jurgio figūra, sukurta Donatello, 14 šimt. genijaus, daugelio rimtų kritikų laikomo vienu žymiausių skulptorių visoje meno istorijoje.

Šiandien tas žymusis meno kūrinys baigia sunykti.

Visai panašiai Venecijoje, garsieji bronzos arkliai šv. Morkaus katedros viršūnėje formaliai "miršta" lėta mirtimi, kurią ekspertai vadina "bronzos vėžiu".

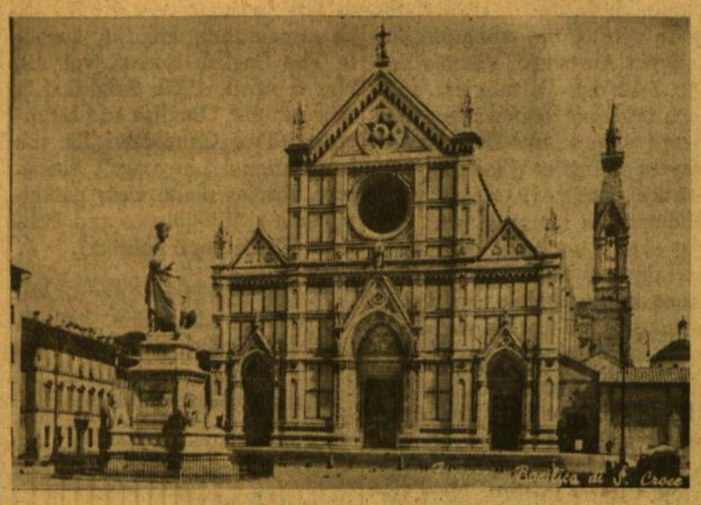

Šv. Kryžiaus bažnyčia Florencijoje

Venecijai beliko 80 metų gyventi?

Venecija — vienas didžiųjų miestų pasaulyje. Tai unikumas, kuris sužavi bei pavergia turistą savo išskirtinu "kitonišku" grožiu — vandens kanalais, meniškais pastatais bei skulptūromis. Tačiau ir vėl turistas pats lengvai pastebi, kad Venecija yra pavojuje. Eini šv. Morkaus katedroje, dedi pėdą ir jauti, kad ji lyg sminga žemyn. Nenuostabu — grindys aiškiai įlinkusios. Milžiniškos kolonos savo svoriu ryškiai slegia grindis, kurios matomai pasidavusios. Ne paslaptis, kad Venecija sminga į jūrą ir, anot specialistų, jai beliko gyvenimo gal vos... 80 metų! Venecija, lyg tikra sesuo, dalijasi savo vargais su Florencija, antru savo didumu Italijos renesanso meno miestu, kuris gyvena nuolatinėje gamtos grėsmėje — naujo potvynio, tiek pat nuostolingo, kaip tas nepamirštamas 1966 m. pridaręs daug neįkainuojamų nuostolių bei sunkių sužalojimų meno meistriškiems kūriniams.

Ar begalima sužaloti Pompėjų?

Senoviškasis Pompėjaus miestas, sunaikintas bei palaidotas po lava, 79 m. po Kr. įsiveržus Vezuvijo ugniakalniui, dabar baigia paskęsti ... piktžolių džiunglėse. Kruopščiai atkasti senovės pastatai, teisingiau, jų griuvėsiai, baigia visai pasislėpti žolėse. Besidomint gilia senove, nesinorėjo savo ausimis tikėti, kai vadovas aiškino, kad net pirmiau iškasti archeologiniai radiniai, net tokie kaip sukalkėjęs buvusio Pompėjaus gyventojo kūnas, vagių yra pagrobiami.

Besilankant Romoje, teko laikraščiuose skaityti, kad brangios statulos parkuose yra numušamos, naikinamos ar net pavagiamos, ir tas taip plinta bei dažnėja, kad policija ir meno mėgėjai bijo, jog Romos parkai greitai gali likti visai pliki — vien su bestovinčiais tuščiais pjedestalais.

Paskutinioji auka buvo marmuro statula pliko graikų berniuko prie Borghese sodų.

Pradžioje dingo jo galvutė, o vėliau ir visas berniukas pranyko.

Prie griuvančios Italijos gaidos galima pridėti ir jau net Vatikaną palietusį faktą — vienas Vatikano pastatų yra tikrame pavojuje sugriūti. Tai žinomas Karolio Didžiojo herbo vardu, nes netoli yra Karolio Didžiojo statula. Jame yra įsikūręs Vatikano paštas (šalia šv. Petro bazilikos), šveicarų gvardijos postas ir dar keletas įstaigų. Dabar minimas pastatas pradėjo plyšti, kai šalimai esantieji rūmai buvo nugriauti.

Nykstantieji meno turtai

Ir taip per visą Italiją nepalyginamos meno ir architektūros brangenybės yra pavojuje pražūti žmonijai dėl sunykimo, apleidimo ar net dėl vagysčių. Tai tik keli pavyzdžiai iš daugelio.

Liūdnas visiško apleidimo pavyzdys yra Tivoli sodai bei fontanai, neskaitant pačių didingųjų rūmų — Villa d'Este. Tai vis turistinė atrakcija, vos 20 mylių nuo Romos, barokinė sodų, fontanų ir bėgančių, trykštančių, purškiančių vandenų barokinė fantazija. Lyginant su Versalio sodais bei fontanais, kurie nuolat restauruojami, šie atrodo lyg žmogaus rankos užmiršti. Kai kurie fontanai užakę, mozaikos aptrauktos žaliomis samanomis, tai nubyrėję, tai nutrupėję. O šie istorinia sodai verti išlaikyti dėl savo originalumo.

Dabartinis — modernusis įėjimas į sodą yra per vilą. Iš jos elegantiškų terasų matai medžius, išdėstytus lyg miške ir girdi ūžesį, lyg krentančio vandens krioklio. Tik sode įsitikini, kad tai yra vandens muzika iš šimtais tuo pačiu metu bėgančių fontanų.

Minimoji problema, aiškiai krentanti į akis net turistams, nedaug teatkreipė italų valdžios dėmesio. Tiktai atkakli privati organizacija, pasivadinusi Italia Nostra (mūsų Italija), pašvenčia tam visą savo energiją. Dabar, po 20 gyvavimo metų, ji pradeda pažadinti Italijos sąžinę tos situacijos rimtumui.

Susirūpinta gelbėti Veneciją

Italia Nostra, įkurta saujelės garbingų mokslininkų, anksčiau vadovaujama dabar jau mirusio prof. Umberto Zanotti Bianchi, susirūpino pirmon eilėn Venecijos gelbėjimu, kaip didžiausia tiesiogine Italijos problema.

Jau seniai buvo žinomas Venecijos slinkimas jūron. Dauguma ekspertų apskaičiavo, kad jai liko gražaus gyvenimo dar bent trejetas pilnų šimtmečių. Tačiau pereitais metais pasiekta dramatinio taško, kai vienas inžinierius pagal moksliškus davinius išpranašavo, kad ji pasmerkta žlugti per 80 m.

Anot jo, naujais geodeziniais daviniais įrodoma, kad pirmoji kalkuliacija buvusi klaidinga. Mat, nauji daviniai rodo, kad Venecijos požeminė dirva smunka ne pilnu centimetru per metus (.39 colio).

2000 m. miestas bus 30 centimetrų (11.8 colio) žemiau dabartinio savo lygio, o 2048 metais jis nusmuks net 80 centimetrų (31.4 colių) —ir "tai būsianti miesto pabaiga".

Venecijai gelbėti, Italia Nostra organizacijai atėjo į pagalbą The United Nations Educational, Social and Cultural Organization (UNESCO), pranešdama, kad padės surasti būdus gelbėti Veneciją.

● **25 metai nuo mirties talentingo prof. B.Česnio** suėjo rugp. 1 d. Baigęs Petrapilio Dvasinę akademiją ir gilinęs studijas Šveicarijos Friburge, prof. Česnys buvo Petrapilio Dvas. seminarijos dogmatinės teologijos dėstytojas, Liublino kat. universiteto dogmatinės teologijos, dogmų istorijos, sanskrito ir lietuvių kalbos prefesorius, nuo 1922 m. profesoriavo Vyt. Didžiojo universitete Kaune. Buvo Teol. filos. fakulteto dekanas ir universiteto prorektorius. Bendradarbiavo jis spaudoje, savo gilia erudicija ir plačiu tolerantiškumu buvo laimėjęs daugelio simpatijas. Mirė 1944 m. rugp. 1 d. savo gimtinėje, Telšių apskr.

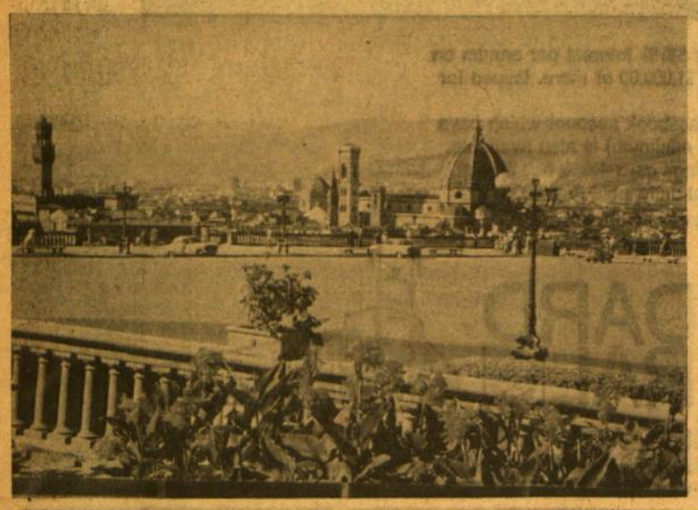

Florencijos panorama

Tikrovė ir partijos išpūsta deklamacija

Savotiškas dalykas atsitiko su rašytojų pirmininko Mieželaičio programiniu ideologiniu straipsniu, kurį jisai parašė, bandydamas išaiškinti gana neaiškią Maskvoj buvusio tarptautinio komunistų susirinkimo "liniją".

Straipsnis, nežinia kodėl pavadintas su turiniu nieko bendra neturinčiu vardu ("Istorinės pažangos vardan"...), **buvo paskelbtas** LITERATUROJ IR MENE liepos 12 dieną. Straipsnis "Draugo" kultūriniam priede jau buvo cituotas ir komentuotas liepos 26 d. Bet ne pro šalį prie jo dar kartą sugrįžti. Po trijų dienų tas pats straipsnis buvo įdėtas ir TIESOJ (liepos 15 d.), kur pažymėta, kad straipsnis *sutrumpintas*. Palyginus, sunku bepatikėti, kad trumpinta dėl vietos stokos. Labiau patikėtina, kad TIESA tik todėl tą straipsnį ir perspausdino, kad ryžosi parodyti, ko Mieželaitis neturėjo rašyti, kas jo straipsnyje "cenzūros neleista".

Tai jokiu būdu nerodo, kad Mieželaitis būtų nukrypęs nuo maskvinės linijos. Priešingai, visas jo straipsnis skirtas tai linijai aiškinti ir ginti. Mieželaitis ir pradeda tvirtinimu, esą, lietuvių rašytojai domėjęsi tik draugo Leonido Brežnevo pozicija mišriame komunistų susirinkime. Bet jis kaip rašytojas, perdaug atvirai išpasakojo, kas dedasi ir kokių nusiteikimų yra kituose kraštuose. "Tiesininkams", matyti, atrodė, kad Mieželaitis tokių dalykų Vilniuje neturėjo viešai pasakot. Bet žodis, kaip žvirblis, — jau buvo išskridęs, ir nebebuvo kaip kitaip jį bepagauti, kaip tik parodyti, *koks* turėjo būti Mieželaičio rašinys...

Mieželaitis papasakojo apie ekstravag. filosofą Vakarų pasaulyje madingą kairiojo jaunimo ideologą" profesorių H. Marcuse, papasakojo tezę, kad ne darbininkų klasė, o studentija šitu metu esanti pagrindinė revoliucinė jėga. Tai aiškus nukrypimas nuo Maskvoj tebeskelbiamų dogmų. Mieželaitis dėsto, kaip neigiamai tas nukrypimas atsiliepia jaunimo nusiteikimams.

Papasakojo Mieželaitis, kad ir tokie kairės autoritetai, kaip Sartre arba Aragonas kartais taria "neatsargesnį žodį" ar "padaro reveransą" ne visiškai pagal maskvines dogmas, ir gąsdino, kad tokie dalykai esą vikriai panaudojami "antikomunistinei psichozei" stiprinti...

Papasakojo taip pat, kaip, viešėdamas Italijoj, ant Romos Forumo ir kitų senovinių pastatų sienų matęs "plačiai išsižergusias, rėksmingas ir kruvinas raides", šaukiančias MAO! Vien tas užrašas Mieželaičiui sukėlė pasibaisėjimą, kuris dar labiau pakilo, kai susitiko su jaunais italais, pasikalbėjime su kuriais "labai krito į akis be jokios abejonės maoistų kaitinamas kairuoliškas nekantrumas, perdėtas kriticizmas, ultrarevoliucinis ekstremizmas".

Pavojingas tai esąs žaidimas.

Papasakojo Mieželaitis ir apie Romoje matytą "dešiniųjų rėksnių" demonstraciją, kurie, esą, nė neužsimena apie "maoizmo epidemiją" (suprask, demonstruoja tik prieš maskvinį bolševizmą), o tik "reikalauja komunistų kraujo"...

Iš tikrųjų, iš Mieželaičio nupiešto paveikslo, maskvinis bolševizmas puolamas iš visų pusių, ir tikri komunistai beliko jau, tur būt, vien tik Maskvoj... Tai "tiesininkai" visus tuos Mieželaičio baisingus pasakojimus ir nubraukė, tur būt, kad "lengvatikiai" neišsigąstų.

"Tiesininkai" išbraukė ir tokį Mieželaičio posakį, kaip "O ką, girdi, jums siūlo komunistai? Formos skurdą?" Tai ne pats Mieželaitis tą sako, o meno formalizmo atstovai. Mieželaitis tik norėjo papasakot, kokie priekaištai yra daromi komunistams. Ir jisai mano, kad nuo tokio paprasto priekaišto nelengva gintis, kai partijos ideologų kritika iš tikrųjų varžo menininkus formos pasirinkimo srityje. Mieželaitis parašė: "Todėl ar kartais nedaroma klaida, kai *vulgari sociologinė kritika ignoruoja arba šiurkščiai pradeda limituoti formos galimybes*". "Tiesininkai" ir tą Mieželaičio abejojimą nubraukė...

Mieželaitis savo straipsnyje užsimojo ginti partijoj gerą vardą turinčius rašytojus. Esą, "Ar ne per toli nuėjo kai kurie kritikai? Visai neseniai A. Gudaičio-Guzevičiaus, J. Baltušio, M. Sluckio, A. Bieliausko ir kai kurių kitų komunistų rašytojų pavardės vieno kritiko (V. Kubiliaus) straipsnyje jau buvo atsidūrusios skliaustuose, atseit, už literatūros ribų. Kritikas aiškiai davė suprasti, jog vedama lietuvių nacionalinės literatūros "gryninimo" revizija ir norima apsivalyti nuo jai nepageidaujamo "svetimo elemento". Žinoma, tuščios tai pastangos, geriau pasakyčiau, yra donkichotiška kova su vėjo malūnais, nes kaip tiktai šie rašytojai yra tas pagrindinis lietuvių literatūros branduolys, apie kurį skrieja ir sukasi visas nedidelis mūsų literatūros kosmosas".

Visą šį komunistų rašytojų gynimą nuo kritikos TIESA irgi nubraukė. Arba partijos strategai nenori, kad viešai būtų minimi tokie dalykai (tituluotų rašytojų nurašymas iš literatūros aktyvo), arba pats Mieželaitis jiems pasirodė įtartinas, kai tuos partijos gerbiamuosius rašytojus tyčia ar netyčia ėmė ir pavadino "vėjo malūnais"...

Įsirikiavo į "vėjo malūnų" tarpą ir pats Mieželaitis, baigdamas savo pamokslą štai kokia partijos vėjo išpūsta deklamacija: "Dviejų pasaulių ideologinėje kovoje, kovoje už pažangą ir pasaulio atsinaujinimą lietuvių rašytojai užima ir užims svarią vietą progresyvaus humanistinio meno pusėje kartu su savo liaudimi ir su gyvenimu, kartu su dinamišku laiku ir kartu su Komunistų partija".

(Elta)

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai proga. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street

Chicago, Illinois 60629

Telef. PRospect 6-8998

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines — Checkwriters.

Nuomoja — Parduoda — Taiso

NAUJOS NAUDOTOS

Virš 50 m. patikimas patarnavimas

NAUJOJE VIETOJE

5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli

A. BENIULIS

Chicago, Ill. 60629 Tel. RE 7-7083

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago

Tel. VIrginia 7-7258 - 59

since 1914...

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4040 ARCHER AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS 60632

PHONE: 254-4470

..MIDLAND B-vė patar nauja taupant ir duoda namams įsigyti paskolas. Dėkojame už pasitikėjimą ir esame pasiruošę Jums patarnauti ateityje

Frank Zogas

Frank Zogas, President

4¾% PASSBOOK SAVINGS — o — All Accounts Paid and Compounded Quarterly

5¼% 6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES Minimum $1,000)

LUIZ AUTO REPAIR

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI

Atliekami tiksliai ir nebrangiai.

Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti

ACROSS AFRICA SAFARIS, Ltd.

kviečia

Atvažiuoti į Rytų Afriką ir prižada Jums įdomiausias ir niekuomet neužmirštamas atostogas

Dėl daugiau informacijų rašykite — kad ir lietuviškai

T. Gugis, ACROSS AFRICA SAFARIS, ltd. P.O. Box 9420, Nairobi, Kenya

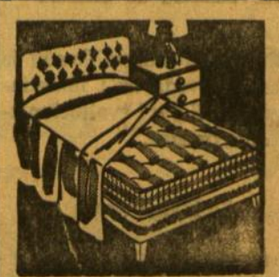

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATION-WIDE GUARANTEE

No-Limit on MILES...

No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in every-lifeday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota guarantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GRovehill 6 - 7777

Val.: kasdien 7 v. r.--7 v. v., šešt. 7 v. r.-3 v. p.p.

Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

Siuvimo Mašinos – Dulkių Siurbliai

- BERNINA
- NECCHI
- ELNA
- VIKING
- PFAFF
- SINGER

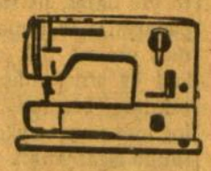

ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius prieinamomis kainomis ir sąlygomis. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY

A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners

4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702

Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

Pasinaudokite Draugo „Classified" skyriumi.

Svajingoje gamtoje

Nuotrauka Vytauto Maželio

Nauji leidiniai

● **LIETUVIŲ DIENOS. 1969 m. birželio mėn. Nr. 6.Vyr. red. B. Brazdžionis. Leidėjas A. Skirius. 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029. Metams 8.00 dol.**

Tarp gausių, ryškių iliustracijų randame informaciją apie sąlygas ir pavojus Vokietijos lietuviams išlikti, aprašus Toronto Maironio liet. mokyklos, Los Angeles jaunimo šventės, jaunos poetės Laimos Švėgždaitės eilėraščius. Bern. Brazdžionis savo kalboje Jaunimo šventės atidaryme Los Angeles, išspausdintoje šio numerio vedamajame, pažymi: "Kiekvienas savęs ar aplinkos nugalėjimas jau yra atliktas žygis. Tave vilioja nerūpestingas hipių gyvenimas, garsiai propaguojama "laisvė", o tu "vergauji" tėvams ir mokytojams, —jau tu herojus. Iš tavęs juokiasi kutvėlos, o tu apsikerpi ir apsiskuti senamadiškai, — jau tu esi kovotojas. Tave traukia tuščios išvykos, o tu ateini į tautinių šokių repeticiją — jau nė nenujausdamas padarai patriotinį žygį."

Žurnalas rūpestingai stengiasi informuoti apie kultūrinius įvykius lietuvių kolonijose. Šalia šio informacinio skyriaus reikėtų plėsti dailiosios kūrybos skyrių ir kultūrinio gyvenimo politiką bei gaires nusakančių straipsnių dalį.

● **LAIŠKAI LIETUVIAMS. 1969 m. liepa-rugp. Nr. 7.** Vyr. red. K. Trimakas, S.J., 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. Metams 5.00 dol.

Šalia aktualių apžvalgų, Feliksas Jucevičius duoda turiningą straipsnį apie kultūrą apskritai ir apie lietuviškąją kultūrą. Išryškindamas ryšį tarp kultūros ir religijos, sako: "Kadangi žmogaus kūrybinė galia pareina iš Dievo, štai kodėl kultūra siejasi taip tampriai su religija. Kas skiria kultūrą nuo religijos, tas paprastai nežino nei kas yra kultūra, nei kas religija. Kultūra gimsta, vystosi ir bręsta, kai žmogus susižavi grožiu, tiesa ir gėriu. Gi grožis, tiesa ir gėris yra dvasinės vertybės ir metafizinės kategorijos."

Dr. V. Vygantas informuoja apie povatikaninę Bažnyčios padėtį. Naujas kunigas Ant. Saulaitis, S.J. jautriai perteikia savo įspūdžius tapus kunigu, o jo sesuo M. Jurgita taria nuoširdų žodį broliui likus įšventintam Kristaus tarnybai. Jaunystės skyriuje keli autoriai dėsto Jaunimo žygio prasmę ir reikšmę. Šeimos skyriuje JAV Bendruomenės Švietimo tarybos pirm. J. Kavaliūnas svarsto dvikalbiškumo problemą, pasisakydamas už ankstybesnį lietuvių kalbos mokymą šeimoj. Duodama konspektyvi filmų apžvalga, informacijos iš įvairių kraštų religinių nuotaikų. Žurnalas gyvas, aktualus, drąsus savo informacijose, iškilus savo iliustracijomis.

● **ATEITIS, 1969 m. balandis. Nr. 4.** Vyr. red. Jonas Šoliūnas. Metams $4.00. Administracija: J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629. Atkreipia savo dėmesį sulaužymo naujumu, moderniškumu, ryškiomis iliustracijomis. Kun. P. Celiešius rašo apie naująjį vysk. Ant. Deksnį. Platesniu straipsniu aptariamas velionio T. Merton kūrybinis įnašas. M. Drunga rašo apie Danos operą Chicagoje. Yra jaunųjų poezijos, korespondencijų, sporto skyrius. Apskritai žurnalas patrauklus, matosi redakcijos rūpestingos pastangos.

● **VYTIS. Official Organ of the Knights of Lithuania. Rugp. — rugs. Nr. 7.** Red. Irena K. Sankus, 2520 W. 68th St., Chicago, Ill. 60629. Metams 4.00 dol.

Besiruošiant seimui, vyčiai gausiau informuoja apie tą įvykį. Prof. J. Eretas rašo apie a.a. K. Pakšto ir jo bendrininkų darbą "vyčių štabe". Pov. Dirkis duoda Šiluvos aprašą. Plačiau informuojama apie lietuvius spaudoje ir veikime bei duodama gausiau korespondencijų iš vyčių veiklos. Gražiai iliustruotas žurnalas atrodo patraukliai.

● **Pranas Narvydas. GIMTINĖS TAKAIS.** Pasakojimai. Parinko J. Valakas. Išleido Lietuvių Tautinės s-gos I skyrius New Yorke 1968 m. 243 pusl. Lengvo pobūdžio pasakojimai apie artimesnės ir tolimesnės praeities Lietuvos gyvenimą, žmones, papročius, autoriaus gerai pažįstamas vietas.

● **SVEČIAS. Liet. evangelikų liuteronų laikraštis. 1969 m. Nr. 3,** Faktinas red. A. Trakis, 6620 So. St. Louis Ave., Chicago, Ill. 60629. Išeina kas du mėnesiai. Metams 4.00 dol.

Suglaustais straipsniais ir informacijomis apimama daug klausimų: Dievo garbinimas (kun. H. Dumpys), Lietuvio uždavinys ekumeniniu požiūriu (kun. dr. M. Kavolis), Iš liūdesio į pergalės džiaugsmą (I. Adomavičienė), Pirmoji lietuvių kalbos katedra Karaliaučiuje, informacinės žinios iš lietuvių evangelikų liuteronų gyvenimo.

● **LOS ANGELES L.B. JAUNIMO DVIDEŠIMTMETIS.** Mimiografuotas leidinys. Paruošė red. komisija, viršelis R. Arbaitės, išleista Los Angeles. 1969 m. Kaina $2.00. Gaunama pas V. Prižgintą.

Gausiomis iliustracijomis daugiau į albumą panašus leidinys, pavaizduojąs Los Angeles jaunimo veiklą ir supažindinąs su energingaisiais jo vadais.

● **Manomaitis. ŽAIDIMAI.** Mimiografuotas su gausiomis iliustracijomis skautiškų žaidimų rinkinys.

● **SKAUTŲ AIDAS. 1969 m. Nr. 4.** Red. Ant. Saulaitis, Old Colonial Rd., Oakville, Conn. 06779. Metams $4.00. Turtingai iliustruotas skautiškos medžiagos ir skautiškų informacijų žurnalas.

● **JAUNIMO ŽODIS.** Vokietijos lietuviškojo jaunimo laikraštis Nr. 3 (6). Redaguoja G. Bauras, K. Brazaitienė, V. Brazaitis ir V. Endriukaitė. Adr.: K. Brazaitis, 6900 Heidelberg 1, Postfach 201, W. Germany, Mimiografuotas jaunimo laikraštis, turįs naudingų straipsnių ir gausių informacijų, pagyvinamas iliustracijomis.

● **ŠVIETIMO GAIRĖS.** JAV Švietimo tarybos leid. Chicago. 1969 Lietuvių švietimo ir šeimos metai. Liepa. Nr. 4. Redakcija: J. Plačas, J. Tamulis, E. Vaišnienė, Adr.: J. Tamulis, 7031 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629.

Mimiografuotas leidinys, aptaria lit. mokyklos vedėjo pareigas, jaunos mokytojos pasisekimus, mokytojų sąskrydžius, kelia pasiūlymus ir mintis lituanistinių mokyklų reikalu ir nagrinėja jų darbą.

FELJETONO KONKURSO
Jury komisijos sprendimas

Atvangos klubo skelbto feljetono konkurso jury komisija, sudaryta Clevelande iš Kęstučio Gaidžiūno, Viktoro Mariūno ir Petro Maželio, savo 1969 m. birželio 23 d. posėdy aptarė visus 26 į konkursą atsiųstus rankraščius. Komisija be nuomonių skirtumo priėjo išvados, kad visi 26 feljetonai ir savo žanro prasme, ir literatūrine verte yra neabejotinai silpni.

Todėl jury komisija pataria Atvangos klubui niekam iš feljetono konkurso dalyvių jokios premijos neskirti ir spaudai nė vieno rašinio nesiųsti.

Jury Komisija (parašai):
Kęstutis Gaidžiūnas
Viktoras Mariūnas
Petras Maželis

Autoriai prašomi atsiimti savo rankraščius, prisiunčiant adresą: Atvanga, 2712-3rd Street, Santa Monica, Cal. 90405.

M.D. Atvanga

● **Ant. Saulaičio, SJ,** parengtą platų, gausiai iliustruotą skautų vadams leidinį "Skautų užsiėmimai" spausdina V. Vijeikio spaustuvė. Darbas įpusėtas. Knyga išeis dar šiais metais. Veikalas apims skautų užsiėmimus vasarą ir žiemą.

● **"Lietuvių švietimas Vokietijoje 1944-1950 m.",** knyga, parašyta V. Liulevičiaus, galutinai baigiama paruošti spaudai. Knyga bus per 600 pusl., gausiai iliustruota. Leidžia Kultūrai remti dr-ja Chicagoje. Planuojama knygą išleisti šių metų pabaigoje.

● **Šiauliečiai dailininkai Vitolis ir Romas Trušiai** atliko kultūros namų meninį apipavidalinimą Meškuičiuos, Šiaulių raj. Galinę foje sieną išpuošė 7 metrų ilgio sgrafitu žemdirbystės tematika.

Rytdienos kunigai

Olandijoje katalikybė buvo visą laiką gyva, o po Vatikano II suvažiavimo to krašto dvasininkija garsėja ypatingai drąsiomis ir pažangiomis mintimis, kurios randa išraišką jų naujuose veikaluose. Vienas iš tokių yra Ruud J. Bunniko "Priests for Tomorrow" (iš olandų kalbos vertė Frances Wilms, išleido Holt, Rinehart and Winston, New York, N.Y. 1969 m. 224 psl., 5.95 dol.).

Šiame veikale autorius drąsiai supažindina su dvasininkijoje iškilusiomis problemomis, pašaukimų krize, kunigų trūkumu. Aiškindamas kunigystės pobūdį ir uždavinius, gausiai naudojasi tuo klausimu Vatikano suvažiavimo nutarimais, ypač pabrėždamas kunigo uždavinį tarnauti tikintiesiems dvasiniuose reikaluose, o ne juos valdyti. Taip pat pabrėždamas reikalą eiti su gyvenimo naujumais, būti pažangiais, demokratiškais, kad išnyktų siena tarp dvasininkijos ir tikinčiųjų.

Ieškodamas būdų, kad nepritrūktų asmenų, teikiančių dvasinius patarnavimus, autorius kelia galimybę, jog parinkti rimti, pasišventę kitų profesijų žmonės po atitinkamo pasiruošimo gali būti įšventinti kunigais, kad jie, pasilikdami, savo profesijoje, dalį savo laiko ir jėgų skirtų kunigystės tarnybai. Autorius net neišskiria galimybės, kad ir moterys gali būti pašauktos į dvasininkų luomą.

Skatindamas į naujų kelių ieškojimą, autorius baigia: "Kaip atrodys ateities kunigija, niekas tiksliai negali pasakyti... Tačiau rytdienos kunigija turi būti kitokia, kitaip ji jau nebebūtų gyva tarnyba Dievui ir žmonėms. Ne visai tikslių pakrypimų rizika yra mažesnė negu rizika, kylanti iš nejudrumo ir suakmenėjimo. 'Gyventi yra keistis ir būti tobulam yra keistis dažnai' ", baigia autorius. J. Pr.

● **Lietuviškai baigiama ruošti Blažiejaus Paskalio,** moderniosios Prancūzijos genijaus, veikalas "Pensées". Spaudai ruošia M. Matukas.

Veikalas atveria mažutėliausius žmogaus dvasios polėkius, aistringai jautrius gyvenimui ir idėjoms. Knygos apimtis plati:— nuo poezijos iki politikos, nuo komedijos iki Šventraščio, nuo amatų iki valdžių. Svarstymai tvinkčioja protine įžvalga, degančiu įsitikinimu ir nerimstančia tiesos meile. Paskalio "Mintys" ir šiandien yra gausiai cituojamos ir moksliniuose, ir religiniuose veikaluose.

● **Lietuviai dailininkai: I. Budrys, P. Stauskas, K. Abramavičius, L. Tuleikis, Č. Kontrimas, A. Savickas, P. Porutis ir N. Alpertas** dalyvavo akvarelės parodoje Leningrade. Eksponuota 20 jų darbų. Paroda iš Leningrado keliaus į Kijevą, Tbilisi ir Maskvą.

— — —

NAUJAS JAV KARIUOMENĖS TEISYNAS

Nuo rugp. 1 d. JAV-se įsigaliojo naujas kariuomenės teisynas. Naujasis teisynas įneša nemažai pakeitimų ligšioliniame teisyne, kuris veikė nuo 1950 metų. Pakeitimai liečia karo teisėjų pareigas, karo teismų procedūrą, kariuomenės advokatų savybes, kaltinamojo paleidimą iki apeliacinio teismo, apeliacijos eigą ir kt.

ŠIRDIES SPECIALISTUI
200,000 dol.

Du garsūs JAV širdies chirurgai — dr. Michael E. De Bakey ir dr. Denton A. Couley, kiekvienas gavo maždaug po $200,000 atlyginimo iš medicare įstaigos už operacijas 1968 m. Jie yra aukščiausią atlyginimą gaunantieji gydytojai iš valdžios iždo, pagal medicare programą. De Bakey gavo atlyginimą už 642 operacijas, o Couley už 408 operacijas, padarytas 1968 metais.

Foto V. MAŽELIS
● vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
● portretūra
● meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

HIGH RATES
4.75% PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS CURRENT RATE
FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $15,000
5.25% PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS $1,000 MIN.
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 3-8248

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO
3914 West 111th Street
Oldžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS:
4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

We Offer To Savers
SAVINGS CERTIFICATE
5 1/4% 6 or 12 MONTH $10,000 or MORE
Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of $10,000.00, and thereafter in multiples of $1,000.00. Earnings are paid at maturity.
INSURED
4 3/4% per annum Passbook Savings Accounts
Paid Quarterly
Computed and Paid as of: Mar. 31 — June 30 Sept. 30 — Dec. 31
5% 6 or 12 MONTH $5,000 or MORE
Savings certificates issued for six months or one year—in minimum amounts of $5,000.00, and thereafter in multiples of $500.00. Earnings are paid at maturity.
Mutual Federal Savings AND LOAN ASSOCIATION
2212 W. CERMAK RD. Chicago, Ill. 60608 Virginia 7-7747
PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANCKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PRospect 8-9533

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms
G U Ž A U S K Ų
BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PR 8-0834

SKELBKITĖS "DRAUGE".

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEP. C. LACK IR SŪNŪS (LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. Lituanica Ave. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituanica Ave. Tel. YArds 7-1138-1139
VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

Pasinaudokite Draugo „Classified" skyriumi.

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St Semėnienė, 6507 S. Troy St. Chicago Ill. 60629
Tel. 925-5988

Japoniškas šilkas ir kimono

ALDONA S. MICHELEVIČIENĖ, Japonija

Šilko tėvynė yra Kinija. Daug yra sukurta gražių pasakų bei padavimų apie šilko drugelio atsiradimą. Sakoma, kad kinai jau prieš 6000 m. pažinoję šilko žaliavą, tačiau šios medžiagos audimas plačiau paplitęs tik Kinijos imperatoriaus Huang-Ti laikais (2640 p. Kr.). Nuo to laiko Kinija audė ir eksportavo šilko gaminius į kitus kraštus. Kinų šilko prekyba ypač gerai klestėjo anais senovės laikais su Romos ir Persijos imperijomis.

Rusijos carienė Elzbieta — 15,000 šilko suknelių savininkė

Prieš 2000 m. kinai supažindino japonus su šilku ir jo gaminimo būdais. Europą šilkas pasiekė daug vėliau. Pvz. italai šilką pradėjo austi tik 12 šimtmečio pradžioje, prancūzai 14 - tam amž. ir, pagaliau, anglai išvystė šilko pramonę ir prekybą tik 16-tame šimt.

Šilkas ir jo išdirbiniai visais laikais buvo ir yra mėgstami moterų. Žinoma, senovės laikais šilkas buvo nepaprastai brangus ir jo įsigyti įstengdavę tik turtingieji bei kilmingieji. Todėl, šilkiniai rūbai anais laikais buvo laikomi kilmingojo luomo apdaru. Pasakojama, kad Rusijos carienė Elzbieta (1741-61) buvusi didelė dabita ir šilko mėgėja; ji mirdama palikusi apie 15,000 šilkinių suknelių!...

Šilko audinys yra lengvas, švelnus ir pasižymi gražiu blizgesiu; jis yra lengvesnis už medvilnę ar "rayon" ir nepaprastai patvarus. Šiandieną, dėka pažengusios technikos, yra daug chemiškai pagamintų sintetinių medžiagų, tačiau nė viena jų negali atstoti šilko audinių. Šilkas dėl savo patvarumo ir lengvumo buvo naudojamas parašiutų gamybai. Tačiau išradus "nailoną", pastarasis užėmė šilko vietą, nes tokie parašiutai yra daug pigesni už šilkinius.

Madų kūrėjų pamėgtasis japoniškas šilkas

Japonijos šilkas yra aukštai vertinamas tarptautinėje šilkų rinkoje. Žymieji pasaulio moteriškų madų kūrėjai, kaip Pierre Cardin ar Yves St. Laurent, mėgsta pritaikyti japonišką šilką saviesiem madų kūriniam. Japonijos šilkas pasižymi aukšta kokybe, įdomiais bei skoningais žinomų menininkų paruoštais raštais ir spalvomis ir, palyginamai, nėra brangus. Šiandieną Japonija yra viena didžiausių šilko gamintojų pasaulyje ir savo gaminiais užpildo pasaulines šilko rinkas; pvz. JAV importuoja apie 70-80 proc. Japonijoje pagaminto šilko; mažesnius kiekius japoniško šilko įsiveža Prancūzija, Vakarų Vokietija, Austrija ir Šveicarija.

Turistams viešint Japonijoje, patartina nusipirkti šilko medžiagų ar jo išdirbinių, kurių pasirinkimas yra pasakiškai didelis, o jų kainos žemesnės negu Amerikoje. Šilko gaminiai yra lengvi ir neužima daug vietos keliautojo lagamine. Svetys Japonijoje gali rasti daug viliojančių ir įdomių bei skoningų šilkinių kaklaraiščių, moteriškų palaidinukių, bliuskučių, įvairiausių skarelių (kurios šiuo metu yra madingas moteriškų rūbų priedas) ir, žinoma, nuostabiai gražių šilkinių kimono.

Spalvingasis kimono

Tradicinis japoniškas apdaras yra šilkinis kimono. Šis rūbas, dėka medžiagos grožio, spalvingumo bei skoningo rašto įvairumo, laikomas vienu elegantiškiausių tautinių apdarų pasaulyje. Šių dienų japonė daugumoje dėvi vakarietiškus rūbus, tačiau, per visokias šventes, parengimus bei oficialius priėmimus, jos mėgsta puoštis savuoju tradiciniu kimono, o ypač Naujųjų Metų dieną kimono yra nepakeičiamas kiekvienos japonės rūbas. Paprastai toks kimono yra labai spalvingas ir pasižymi rašto skoningumu, kurio pagrindinį motyvą sudaro visokiausių spalvų bei dydžio egzotiškos gėlės. Jaunos merginos paprastai dėvi šviesenių spalvų kimono, o vyresnio amžiaus moterys puošiasi tamsesniais.

Kimono Japonijoje buvo pradėtas dėvėti 15-tame šimt. ir, sakoma, kad nuo to laiko jis beveik nėra pasikeitęs. Daugelis turistų Japonijoje perkasi ir vežasi namo šį tradicinį japonišką apdarą — žavų orientališko grožio bei meno suvenyrą. Japonijos pramoninkai tikisi ypač daug "išplatinti" tokių suvenyrų (kimono) Pasaulinės parodos metu, kurios atidarymas įvyks Osaka mieste ateinančių metų kovo mėn.

● **Juozė Augustaitytės - Vaičiūnienės** poezijos rinktinė "Žemės duona" atiduota spaudai. Leidžia Kultūrai remti dr-ja Chicagoje. Knyga bus per 100 pusl. Išeis iš spaudos rudenį.

● **Lietuvės dail. Ač Skirutytės** kūrybą, šalia kitų, aptarė austrų "Volksstimme", rašydamas apie Vienoje įvykusią grafikos parodą, kur buvo išstatyti ir jos kūriniai.

● **Monografijos "Maironis"**, kurią parašė V. Zaborskaitė, recenziją išspausdino žurnalas "Voprosy literaturny". Recenzijos autorius K. Nastopka,

Taip, kaip grindų plytelės — buvo pavadinta ši visa rudeninė - žieminė kolekcija, rodoma Romoje. Madų kūrėjas Lancetti pritaikė ir galvos dangalą bei kelnes ir dar priedo didžiulius akinius, kad išbaigtų visą paveikslą.

Eleanor Page, Chicago Tribune visuomeninės veiklos redaktorė, po paskaitos šnekučiuojasi su lietuvėmis. Iš k. A. Zunas, iš d.I. Balzekienė.

Kas yra pavydas?

Dr. Joyce Brothers klausia, ar esi kada patyrusi staigų pavydo skausmą?

Jei esi kaip daugelis mūsų, nenori nė prisipažinti prie to, stengiesi net nusikratyti ir, gal būt, mėgini tai paslėpti, kiek tik pajėgi.

Nežiūrint, kad gėdinies to, kiek daug, pagaliau, žinai apie šį gerokai nemalonų jausmą? Štai, pagal minimos daktarės nurodymus, būdas save išmėginti.

1 Studija, kurioje žmonos ir vyrai išdėstė savo skundus, atidengė, kad vyrai yra linkę į pavydą labiau, kaip moterys. Teisinga ar ne?

2. Pavydas, nors mes ir nemėgstame jo, faktinai yra pozityvi reakcija, artimai jungiama su meile. Teisinga ar ne?

3. Pavydas yra paprastas dalykas tiems individams, kurie yra emociniai nesubrendę. Teisinga ar ne?

4. Daugelis žmonų lieka truputį nusivylusios, jei jų vyrai neparodo šiek tiek pavydo. Teisinga ar ne?

5. Pavydas (pavyduliavimas) ir pavydėjimas yra faktinai tas pats jausmas. Teisinga ar ne?

6. Pavydas vaikuos nepasirodo ligi mokyklinio amžiaus. Teisinga ar ne?

7. Nors mes niekad sąmoningai nepatyrėme pavydo savo šeimos nariams, daugiausia pavydo kyla iš mūsų vaikystės. Teisinga ar ne?

8. Netaip kaip pavydus asmuo, pavyduliaująs asmuo retai jaučias žemesniu. Teisinga ar ne?

O štai ir minimos daktarės atsakymai:

1. Klaidinga. Skaičiai rodo, kad nors mes, moterys, nenorėtume to pripažinti, tačiau modernusis vyras yra mažiau dominuojantis ir ne taip pavydus, kaip jo žmona. Atleiskite už tai, moterys!

2 Klaidinga. Ir vėl suklysta! Pavydas yra, biologiškai šnekant, neigiama reakcija to paties tipo, kaip baimė ir pyktis. Visos trys reakcijos yra artimai sujungtos ir kiekviena jų yra skatinama bei sukeliama kitos. Yra tik mitas, kad pavydas yra surištas su meile — josios dalelytė.

3. Klaidinga. Pagal dr. Boris Sokoloff, kiekvienas iš mūsų yra ar buvo kada nors pavydus. Mes galime pavydėti savo žmonų ar vyrų, mylimųjų ar net pavydėti asmenims, kurie labiau iškyla savo darbe ar profesijoje. Pavydas yra vienas paprasčiausių žmogiškų jausmų, bet taipgi vienas tų, kuris labiausiai slepiamas ir dengiamas.

4. Teisinga. Gana didelis ištekėjusių moterų skaičius prisipažino prie šito. Kai kurios juokėsi ir prisipažino, kad joms patinka, kai vyrai kiek pavyduliauja, nes tai rodo, jog jie nėra abejingi — jie myli.

5. Klaidinga. Daugelis autoritetų sutinka, kad nors abu jausmai atrodo panašūs, faktinai yra gerokai skirtingi. Pavydas įvelia tris asmenis, taip, kad pavydus žmogus susiduria su dviem žmonėm, o ne su vienu.

6. Klaidinga. Dr. Coleman Griffith stebėjo 70 vaikų, laukiant naujo šeimos nario — kūdikio atvykimo. Jis pastebėjo, kad daugelis vaikų pavydėjo prieš gimstant naujam broliui ar sesutei. At rodė, lyg gerokai prieš jie nujautė, kad scenoje pasirodys naujas konkurentas.

7. Teisinga. Mažos žaizdos, įgytos jaunystėje, yra atsakingos už neribotą ir nenormalų pavydą senesniuose asmenyse.

8. Klaidinga. Pavydus asmuo visuomet jaučiasi pažemintas, žemesniu esąs, nesąmoningai prislėgtas ir kaltas. Dr. Melanie Klein aiškina, kad, jei asmuo nėra mylimas, ar įsigalvoja, kad nėra mylimas, tai tas nesąmoningai reiškia jam, kad jis nėra vertas meilės, kad jis yra nepakenčiamas.

Jei gaunate šešius teisingus atsakymus iš aštuonių, sako dr. Joyce Brothers, tai nusimanote šį tą apie tą senovės pažaliavusių akių baidyklę — pavydą.

BĖGIMAS IR ŠIRDIS

Paskutiniu laikotarpiu net ir kai kurioje mediciniškoje spaudoje buvo skatinimų žmonėms imtis lengvo bėgimo, nes tai pagerins kraujo apytaką ir sustiprins širdį. Dabar dr. H. Johnson, Gyvenimo pratęsimo instituto mediciniškos tarybos pirmininkas, žurnale "U.S. News and World Report" (rugp. 11 d. n-ry) perspėja, kad rizikinga yra imtis bėginėjimo, neatsiklausus savo gydytojo. Sumini eilę atsitikimų, kad tokie bėginėtojai gavo širdies ataką ir mirė. Dr. H. J. Johnson, pasitaręs su 50 kitų New Yorko širdies ligų specialistų, pataria daugiau užsiimti vaikščiojimu, kuris atneša mažiau rizikos, o yra labai naudinga mankšta.

"KITAS VYRAS" KIEKVIENOS MOTERS GYVENIME

"Tik daktarui George Nicholas Papanicolaou, žinomam dr. "Pap" vardu, išrastos technikos dėka pasisekė ne tik sukontroliuoti, bet ir net pagydyti gimdos vėžį. Patikrinimas yra greitas ir neskausmingas surasti vėžio ligos pradus Dr. Pap buvo tikras milžinas tyrimo istorijoje. Tūkstančiai moterų gali būti dėkingos vien jam už išgelbėtas gyvybes, taipgi turės būti dėkingas milžiniškas skaičius dar negimusiųjų.

Dr. Pap atvyko į šį kraštą iš Graikijos ir išvystė savo teorijas ankstyvais 1928 m. Daug metų nuplaukė, kol mediciniškoji profesija priėmė jo įsitikinimus. Iki pat 1943 m. jo bandymas nebuvo prieinamas plačioms masėms. Daugiau kaip $800,000 iš Amerikos vėžio sąjungos padėjo įgyvendinti dr. Pap techniką ir ją išgarsinti.

"Šiandien minėta vėžio liga praktiškai beveik 100 proc. yra pagydoma, jei tik ji surandama vystymosi pradžioje, priešinvazinėje stadijoje," sako padrąsinantis dr. Philip C. Williams, žymaus vėžio ligų specialisto pranešimas.

"Pasisekimas sukontroliuoti minimą ligą buvo dramatiškas; mirimų skaičius buvo perpus sumažintas per paskutiniuosius 25 metus," tęsė jis.

Jis rekomenduoja, kad kiekviena moteris susitartų su savo gydytoju bent vieną sykį į metus padaryti Pap patikrinimą. Jis net pataria tai padaryti maždaug netoli savo gimtadienio datos. Anot jo, nesą geresnio laiko, kaip gimtadienis, prisiminti savo fizinį stovį bei jį patikrinti.

Jis mėgina mediciniškais duomenimis pabauginti moteris, netikrinančias savo sveikatos. Anot jo, apskaičiuojama, kad 13,500 moterų JAV-ėse mirs šiais metais visai bereikalingai nuo minimos vėžio ligos.

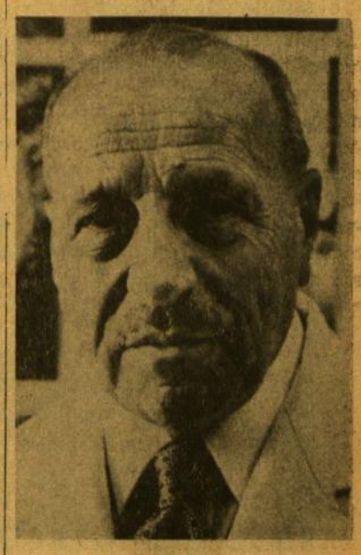

Dr. Pap

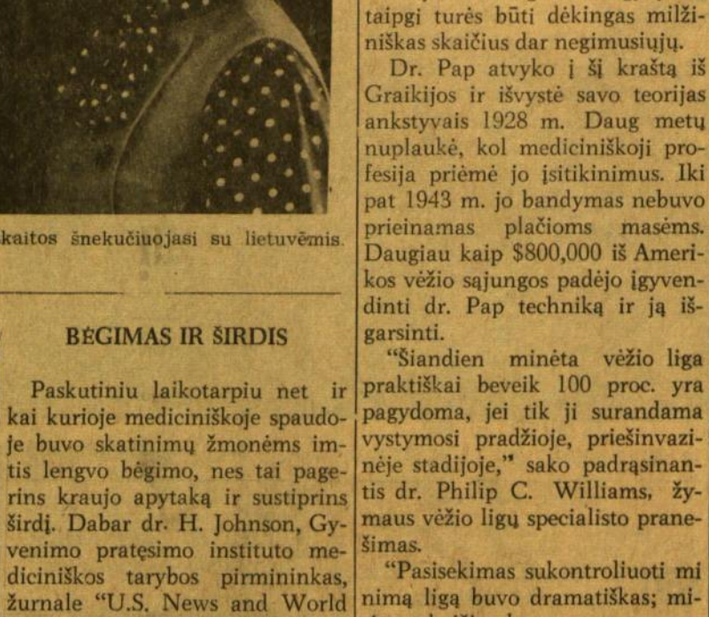

Dalis viešnių diskutuoja po paskaitos. Iš k. Mankienė, sol. Pr. Bičkienė ir E. Zapolienė J. Kasakaičio nuotr.

Marija Krauchunienė, Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus moterų vieneto pirm. (stovinti), kalbasi su viešniomis. Iš k. dr. A. Lipskienė, dr. O. Baliūnienė ir Dargienė. **J. Kasakaičio nuotr.**

IŠ MOTERŲ PASAULIO

Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus Moterų vieneto pirmasis didesnio masto pasirodymas. įvyko liepos 9 d. Cafe La Tour restorane, Lake Shore Drive East 40-me aukšte, dalyvaujant apie 140 pon. Vieneto narės, viešnios lietuvės bei daug žymių amerikiečių moterų (Lyrinės Operos direktorės, La Rabida Sanitorijos valdybos narės ir kitų žymių organizacijų vadovės) turėjo progą susipažinti, pasidalinti mintimis ir išklausyti žinomos "Chicago Tribune" visuomeninės veiklos redaktorės p. Eleanor Page kalbą. Gražaus sąmojaus, istorinių įvykių bei Chicagos aukštosios visuomenės asmenų apibūdinimų pilna 45 min. trukusi kalba prabėgo akimirkos greitumu. Padėkojant, p. Page įteikta gintaro saga. Ponia Ann Aukers, vieneto sekretorė, padovanojo kiekvienam stalui po vertingą ir labai gražų laimikį — moterišką piniginę.

Marija Krauchunienė skaitė paskaitą apie Lietuvą Clearing Civic League narių susirinkime, įvykusiame liepos 14 d. Mansion patalpose, 6250 W. 63rd. St. Paskaitoje aptarė Lietuvos istorinius, geografinius, kultūrinius laimėjimus, paskaitą paįvairindama skulptūros, tautodailės, gintaro ir kit. eksponatais. M. Krauchunienė yra energinga visuomenininkė: Lietuvių moterų klubų federacijos Chicagos klubo pirmininkė, Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus moterų vieneto pirm. ir kit.

● **Dail. Zitos Sodeikienės** meno kurinių paroda įvyko Los Angeles liepos 12-13 dd. Parodą suruošė akademikai skautai, pirmą kartą pristatydami dailininkės Sodeikienės darbus Los Angeles lietuviams. Nors paroda tęsėsi vos dvi dienas, ją spėjo aplankyti keli šimtai žmonių. Ypač gausu publikos buvo šeštadienį vakare kai įvyko parodos atidarymas ir susipažinimas su dailininke. Zita Sodeikienė yra baigusi Meno institutą Chicagoje ir yra žinoma kaip dailininkė ir vaikų literatūros iliustratorė. Ji yra dalyvavusi daugelyje parodų Chicagoje ir apylinkėse, Detroite ir Clevelande. Parodoje buvo išstatyta daugiau kaip keturiasdešimt darbų. Kruopštus jų atlikimas, aukšta technika ir detalių turtingumas vertė lankytojų ilgiau sustoti prie kiekvieno paveikslo. Tai nebuvo viena iš tų parodų, kur vienu žvilgsniu galima apžvelgti visą kūrybą. Dailininkė jau pasižymėjusi savo tušo ir akrilikos piešiniais, šį kartą pasirodė visai naujais, spalvingais kolažais.

● **A. Skirutytės ir A. Ambrazičiūno** kūriniai buvo išstatyti tarptautinėje bienalėje Rostoke.

Brangi kaina už paskolintą miegą

Amerikos medicinos sąjungos žurnalas perspėja, kad lygiai, kaip skolinamasi besistengiant įsigyti spalvotą televiziją, taip ir asmuo, kuris pasiskolina miegą, laikui bėgant turi sumokėti už tai nežmoniškai aukštus procentus.

Žurnale nupasakojama apie pravestus tyrimus su savanorėmis moterimis Per 26 naktis iš eilės joms buvo duota 200 miligramai miegui vaistų prieš einant gulti. Tai esanti dozė "beveik visuomet, kaip rutina, prirašoma ligoninėse miegui ne taip jau reikalingam pacientams, kaip patiems internams."

Pradžioje moterys užmigo greičiau ir miegojo ilgiau ir stipriau.

Vėliau, po penkių dienų, jos jau pasidarė neramios; po 14 dienų jau jos daug sunkiau užmigdavo ir trumpiau miegodavo.

"Išsivystė pakentimas miego vaistams ir jų veikimas išblėso", rašo mediciniškasis žurnalas. "Tačiau, kas pasiskolinta, laikui bėgant turi būti grąžinta, ir labai brangia kaina."

Kai moterims buvo sustabdyta duoti miego piliules, pasirodė, jog joms daug sunkiau sekėsi užmigti, o ir pats miegas buvo trumpas ir neramus. Sapnai, košmarai, ir neramus blaškymasis per miegą žymiai padažnėjo ir pablogėjo.

"Šitie atradimai šaukiasi rimto susimąstymo," rašoma žurnale, nes tiek daug pacientų pripranta ligoninėse prie miego piliulių, kad ir išėję iš ligoninių nepameta blogo įpročio ir tęsia jį namuose, vartodami miego piliules per ilgus metus. Vystantis pakentimui, imamos vis didesnės ir didesnės dozės, kol, pagaliau, tikrai nebeįmanoma nusikratyti blogo įpročio.

Piliulių ėmėjas atsiranda užburtame skolos rate: "apiplėšia Petrą, kad sumokėtų Povilui". Mokėdamas "didžiulius procentus, įsivelia ligi tiek, jog iššaukia konvulsijas, jei staiga nutraukiamas didelių dozių ėmimas".

Kadangi prastas miegas yra "daugiau nepatogumas, kaip kas nors rimto", klausia mediciniškas žurnalas, "ar yra pateisinamas gydytojas, skolindamas taip lengvai miegą, kai, pagaliau, ne kas kitas, kaip pats pacientas, turi sumokėti tas aukštas palūkanas?"